

A la pàgina 3:

Breu història de l'actual dinastia britànica, per Gonçal de Reparaz (fill).

A la pàgina 4:

El cinema i l'art pictòric, per Joan Vidal.

A la pàgina 5:

La crisi teatral, per Ferencz Molnar.

A la pàgina 7:

Sobre els primitius catalans, per Joan Sacs.

QUI GUANYARA, LA FORÇA O L'OPINIO?

El dret dels pobles a disposar d'ells mateixos

Aquest dia de desembre de 1935, obro un diari del matí i hi trobo, en la pàgina d'estranger, els telegrames del dia, amb uns títols que reproduïxo textualment: «La desorientació a Ginebra és general.» «La dimissió de sir Samuel Hoare.» «Laval ha obtingut a dures penes un vot de confiança.» «Herriot abandona la presidència del seu partit.»

«La guerra d'Etiòpia. — Els italians es preparen a una campanya llarga.»

En aquesta Europa en estat de desequilibri profund, que Baldwin comparava a un manicomi, s'ha vist mai, preguntat, una exhibició més desconcertant d'incoherència i de passos en fals?

En el moment en què es produeix l'agressió no provocada i llargament preparada contra Etiòpia, la consciència universal semblava haver-se encarnat en la Societat de les Nacions. Cinquanta Estats s'alçaven, no contra Itàlia, sinó contra la dictadura italiana violadora del Pacte. Les sancions estaven en vigor. El govern britànic manifestava, amb actes, el ferm propòsit de reduir l'agressor a un estat de no poder fer mal. Però bastà que els ministres d'Afers estrangers de França i d'Anglaterra es trobessin a París perquè aquesta voluntat s'afegís i, durant alguns dies, Garvin i els altres antisancionistes poguessin cridar victòria. Després, altre cop, es fa contramarcha. Sir Samuel Hoare, del qual anuncià greument el Foreign Office que s'ha trencat els nassos, dimiteix. Laval surt cap a Ginebra amb el viàtic precari d'una majoria reduïda; però Herriot dimiteix tot proclamant una vegada més la seva fidelitat al Pacte. A Ginebra estan en la cruïlla dels camins. A Addis Abeba protesten. A Roma, sentint perduda la partida, declaren que no n'hi ha prou i s'esbraven amb injúries contra «la coalició dels egoïsmes i de les covardies». A bon entenedor, mitja paraula.

Després d'això, què passarà? Seria ben temerari voler predir-ho. Es repensaran a Ginebra? Després d'haver llançat llast, es repensaran a Londres? Què passarà a París? I quan, i després de quines peripecies, hom s'allunyarà dels camins de la guerra, o s'hi endinsarà més i més?

L'única cosa que, ara per ara, es pot dir és que mai, potser, des de la guerra mundial, no s'ha vist més clarament i més lògicament enfrontar-se les forces en presència i les potències en conflicte, recolzant-se en principis irreductiblement oposats. D'una banda, per servir-se de la fórmula convencional que identifica els pobles i els governs que s'han donat o que sofrien, Itàlia, amb el seu trio d'humils vasalls, i, al seu costat, l'Alemanya hitleriana en una falsa o indecisa neutralitat, però disposada a obrir el dia que li surti a compte. D'altra banda, Anglaterra, França, tots els països d'Europa de règim democràtic i, a llur costat, aquesta Unió de les Repúbliques Soviètiques Socialistes que, com la Convenció, no ha cessat mai d'afirmar que la seva dictadura revolucionària no és sinó una forma de transició, imposada per les circumstàncies, entre la democràcia burgesa i la democràcia socialista.

Però és possible encara, realment, de parlar, com segueix fent-se en les cancelleries i en la premsa, de França, d'Anglaterra, d'Itàlia o de qualsevol altra nació, com de persones morals úniques, homogenies, amb, almenys en matèria de política exterior, una opinió, una voluntat, una consciència?

Ens fa riure que, en els fulls esportius, s'anuncii greument, en un matx de futbol o de boxa, que «Bèlgica» ha batut «França», o «Suïssa» ha batut «Alemanya». No és gaire més ridícul, fet i fet, que dir «França» per designar el govern de Laval, o «Anglaterra» per designar el govern britànic, tant si és el de Mac Donald, com el de Baldwin i Hoare.

La veritat és que en els dos camps enemics que es parteixen Europa, hi ha, del cantó feixista o racista, com del cantó democràtic o socialista, homes de totes les nacionalitats que tenen entre ells, en el front de lluita, més afinitats i lligams que no pas amb llurs compatriotes d'altres classes o d'altres partits.

Qui negarà, per exemple, que un Sforza, un Léon Blum, un Breitscheid o un Otto Bauer siguin infinitament més a prop l'un de l'altre que no pas els dictadors o els aspirants a dictador de llurs països respectius?

Se'ns dirà, sens dubte, que en la Itàlia d'ara, com en l'Alemanya de 1914, l'estat

Allò de la llibertat de premsa

El delegat d'Ordre públic multa, fa pocs dies, el corresponent d'un diari anglès, per «haver intentat cursar en missatge telegràfic al seu diari una notícia redactada en termes inexactes».

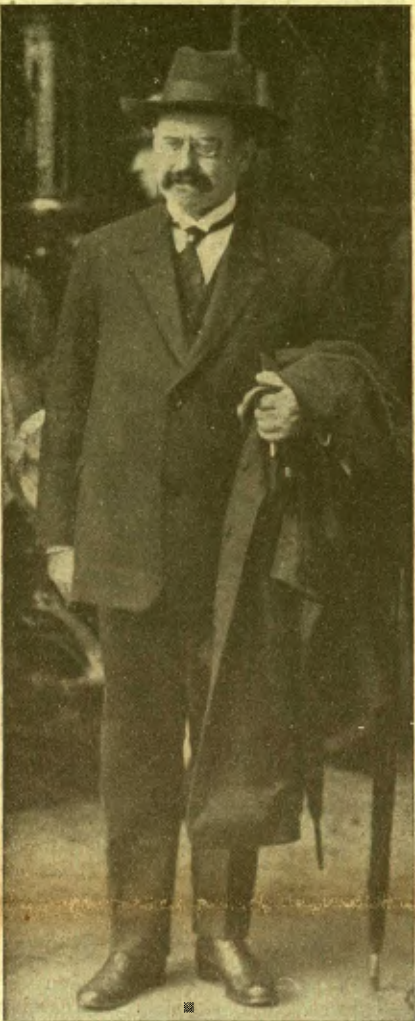
El que després la multa hagi estat condonada no treu res a l'insòlit del fet. Es a dir insòlit: en un país que la major part del temps viu amb censura, un fet així no és precisament insòlit.

A aquest pas, arribarem a una situació com la de la Itàlia feixista o l'Alemanya nazi, on no pot haver-hi altra veritat que l'oficial. I aquí més que enlloc podem saber l'escassa relació que tenen la veritat oficial i la veritat de debò.

Posats a multar periodistes per donar notícies inexactes, *El Debate* ja hauria fet fallida, amb un corresponent tan ben intencionat com el que té a Barcelona.

de guerra ha tingut aquell efecte, habitual, de crear, per tot el temps que les coses no van decididament al daltabaix, una totalització que no és pas enterament artificial, i de la qual, d'altra banda, no és possible sostreure's sinó sota pena de mort, de presidi o d'èxode cap a l'èxili.

Això no vol pas dir, però, que sigui possible de parlar, a hores d'ara de França,

Vandervelde

d'Anglaterra, de Bèlgica, de tots els països, en una paraula, on subsisteix la llibertat d'opinió, com d'un tot homogeni, mentre que, en el conflicte italo-etíop, per exemple, s'enfronten punts de vista irreductiblement oposats, que estan lluny de coincidir, en un sentit o altre, amb els punts de vista oficials. El respectable Samuel Hoare en sap alguna cosa. Laval també.

Breument, caldrà ésser cec per no veure que avui, pertot, malgrat les barreres de les fronteres, tant dintre la legalitat com dintre la il·legalitat, a ple sol de la plaça pública o en les catacumbes de la persecució, tendeixen a formar-se dos fronts internacionals, que polaritzen les forces antagonistes del feixisme i de la democràcia, compromeses en una lluita de vida o mort.

En aquesta lluita, hi ha alts i baixos, alternatives, dramàtiques de vegades, d'èxits i de revessos.

Fa unes quantes setmanes, s'alçà una gran esperança en veure, en breu terme, pel Tots contra Un de la Societat de les Nacions, un imperialisme agressiu, tant més intolerable que és anacrònic, forçat a sotmetre's o a demetre's.

Després, han entrat en acció unes forces ocultes, que hom coneix o que endevina, i les quals, potser més que els factors polítics, han obrat sobre els governs i provocat defallències de les quals no s'aixecaran pas llurs autors. Però hi ha una cosa que, en aquestes hores d'angúnia, pot i deu tornar l'esperança als que es decantarien a dubtar de l'acabament final, i és que, en un moment en què els governants s'entretenien desmentint llurs pròpies declaracions, ha vingut de baix un tal moviment, ha sorgit de les fondàries una tal marejada de revolta i de còlera, i això no solament a la Gran Bretanya, que els que es creien els amos del moment s'han vist constrets a cedir, sota la pressió irresistible de l'opinió pública.

Res no hi ha de definitiu, segurament. Els destins resten suspesos. Després del que ha passat, sens dubte la Societat de les Nacions tindrà feina a refer-se del cop que han donat al seu prestigi i al seu crèdit aquells mateixos als quals ella havia atorgat confiança. I, mentre la pau segueix lluny, potser més lluny que abans d'aquesta crisi, hi ha homes que sota el cel d'Àfrica sofreixen i moren, sense tenir ni tan sols el consol de pensar que els supervivents coneixeran un millor destí.

Tant li fa. Aquest amarg pensament de Pascal queda, malgrat tot, contradit: «la força és la reina del món, i no pas l'opinió». O, més aviat, la força que contradiu la justícia es topa amb una força, infinitament més gran, que treballa per la justícia. I com més gran es torni la desproporció entre la força de les dictadures i la força de les democràcies, més probabilitats hi haurà perquè, gràcies a aquesta mateixa desproporció, la pau sigui mantinguda o restablerta.

EMILE VANDERVELDE

(Copyright Opera Mundi)

Els Dijous — Blancs

EL CANDIDAT

En temps de la monarquia, el candidat a diputat a Cortes per un districte forà només se les havia amb un contrincant i, si feia anys que representava la mateixa contrada, la lluita dels comitès no tenia res de contesa i esdevenia una mena de torneig plàcid al volt d'unes plates d'arròs.

L'arròs electoral ja es començava a servir una setmana abans amb motiu de la proclamació del candidat. A voltes, es menjava a la fonda del poble cap del districte o, si el candidat tenia mandra d'anar-hi, a la capital, i en aquest darrer cas solament hi assistien els més escollits de cada indret que també experimentaven l'honor de veure llur nom imprès en els papers. Era un arròs estandarditzat, una mica clar, amb closques de musclos i algun os de pollastre, però talment com si les mateixes cassoles s'haguessin covat, el que servien a les meses vuit dies després, tot i contenir idèntics ingredients, era bastant espès, perquè, segons costum, els interventors hi clavaven la forquilla dreta.

A les envistes de les postres del dinar de la proclamació, els comensals giraven els ulls vers la presidència presentint que anava a engegar el discurs, però com que encara es sentia soroll de ganivets i culleretes, el candidat feia el rosi i esguardava l'entorn pensant que a l'hora dels escuradents hi hauria més silenci. Fora de quatre fanàtics, ningú no es feia gaires il·lusions sobre els conceptes savis que s'anaven a emetre, perquè si alguna vegada el candidat havia pretès dir grans coses, els estudiants o els advocats joves de la rodalia descobrien, amb gran escàndol, que ho havia afeïnat d'una revista. A l'últim glop de cafè, el candidat s'aixecava, enmig d'uns aplaudiments a tota màquina, i rarament deixava d'alludir la riquesa del país, els aranzels, l'agricultura i les carreteres. D'un candidat d'aquests, es conta que en referir-se al poeta que fins els còdols de la riera coneixien per Mossèn Cinto, l'anomenà: «Padre Verdaguera».

L'espectacle més divertit l'oferia el passeig matiner dels agents electorals, el diumenge assenyalat. Ben pagats, s'ho preniën amb un ardor extraordinari i, per tal de desmuntar els citadells contrincants, s'empeçaven qualsevol ofensiva del contrincant, com és ara que corria gent armada a punt d'impedir, a la tarda, l'entrada als col·legis. La jornada, però, transcorria dins una pau més que octaviana i embolcallada amb els torterols de fum dels cigars repartits entre els addites. A les cinc, es desbaptava el xampany en senyal de victòria, mentre el candidat triomfant rebia les actes en blanc de tres o quatre pobles incondicionals al salónet privat del còrcol directiu.

Sovint, algun ingenu demanava per ésser introduït prop del pare de la pàtria i li advertia que la cosa anava prima, però aquell reia per sota el nas i, donant-li un copet a l'espatlla i un havà, li perdonava la vida: —Gràcies per l'interès, bon minyó!

Entre dues llums, s'iniciava la manifestació de comiat. Al davant hi anava el penó de la societat política, seguit de la banda de música amb atxes; després venien les forces vives i, al darrera de tot, l'heroi custodiat pels lloctinents i l'aureòla sonora de sis fanals d'acetilè. Tothom voldria que parlés, però el diputat electe precisament conta acudits picants als íntims. En xiular el tren, bufen, altre cop, els instruments de vent, mentre un escèptic exclama: —Ja farà prou si es recorda de tornar abans d'acabar-se la legislatura!

S.

MIRADOR INDISCRET

Una consulta sobre Picasso

Un periodista castellà tingué la pensada de fer un article sobre Picasso a un diari de Madrid.

Anà a la Sala Esteva, i, després de visitar l'exposició del pintor famós, preguntà:

—On podria recollir algunes notes interessants per a parlar de Picasso? Qui em podria facilitar detalls referents a la seva vida i al seu art?

Li mostraren una mena de crític català que corria per la sala.

—Adreceu-vos a aquell senyor —li digueren—. Ell us posarà al corrent del que demaneu.

En efecte, aquell escriptor donà al periodista castellà tota mena de referències sobre Picasso. Adhuc es molestà a visitar-lo al seu domicili i portar-li, de passada, unes velles revistes franceses.

El periodista, confós davant tanta amabilitat, no tenia prou paraules per a expressar el seu agraïment a l'escriptor.

Timidament s'apropà a dir-li:

—Li haig de pagar alguna cosa?

Aquell home respongué:

—Tres duros.

Les explicacions del cicerone

Lluís Plandiura visita amb uns amics la catedral de Tarragona.

El cicerone és pròdig en explicacions. Potser massa pròdig. En Plandiura, per moments, s'impacienta.

—Veuen aquesta pintura? És del segle xv —diu el cicerone.

En Plandiura, que no pot aguantar més, replica somrient:

—Poseu-hi cinquanta anys més i quedareu molt bé!

Es la primera «topada».

Poc després, davant un retaule, el cicerone manifesta que es tracta d'una cosa única, de quelcom que mai no s'ha vist ací res de semblant.

—A casa d'aquest senyor —observa ingenuament, assenyalant En Plandiura, una senyora que va amb ell —n'hi havia un gairebé igual...

—Impossible, senyora! —salta el cicerone.

Aleshores, intervé En Plandiura:

—Igual, no. Però millor, sí.

El cicerone comença a estar amoscant.

—Es col·leccionista o antiquari, vostè? —li demana.

—Sóc En Plandiura.

No en parlem més. Ja he callat, senyor Plandiura!

«In cauda venenum»

La designació de Rodrigo de Emo per a formar part, junt amb Jover i Nonell, en representació d'A. P. C. a la candidatura lligo-cedo-radical-monàrquica per Barcelona, ha sorprès la mateixa empresa.

—Pero si ni en su casa lo conocen! —criava el ressentit Pompeyo Claret.

Yo que me creía que se trataba de un seudónimo! —féu l'altre desbancat Condomines.

«Ruja el infierno»

El dia que es signà el tractat de comerç amb França, En Portela arribà al Palace, on s'estatja habitualment, amb una cara de tres deus.

—Però què us passa? —li preguntà En Pla.

—Esa birra de Martínez de Velasco! Imagínesi usted que en el banquete diplomático, el ministro de Estado estaba al lado de la esposa del embajador, y la dama, al ver

que el ministro no sabía un ápice de francés, se propuso darle lecciones, empezando por el lápiz de los labios:

—Ceci s'appelle «rouge».

—«Rujen»? —inquiria el ministro.

—Non, «rouge», «rouge»!

—Ah, sí! «Rujan», «rujan»!

—El maldito! —acabà exclamant don Manuel.

Vint i vint fan quaranta

—Lo que no me cabe en la mollera es de dónde habrá sacado los cuarenta mil duros! —insinuava la senyoreta Escoda, gens amiga de l'Emo.

—Tantos? —exclamà la ingènua Flaquer.

—Si Cirera, por la circunscripción, se gastó veinte mil en las otras elecciones, por Barcelona-ciudad bien podemos calcular el doble!

Diners o la vida

La gent de dreta està tan convençuda que a Borsa és a casa seva, que *El Debate* de divendres escriu sense rubor:

«El efecto producido por los últimos acontecimientos políticos, en especial por el acto de Toledo, ha sido altamente favorable y la tendencia no hace más que consolidarse.»

El popular Ramonet ho comentava al Borsí:

—Potser és també per l'acte de Toledo que pugen els Explosius! M'hauré de posar a l'alça!

Agafa fama...

El conseller-gestor Frederic Amat, tot i marcar d'ultramontà, és un assidu concurrent al temple de les vice-tiples, la qual cosa ha alarmat sobremanera les beates de Sarrià, que és el seu feu.

Apretat a preguntes per unes dames catequístiques, un amic del senyor Amat tingué una sortida sublim:

—Ja veuran, de vegades el càrrec s'ho porta!

—Aquests homes públics! —sospirà una senyora.

Rutes

El carrer de la Diputació assoleix, aquests dies, tanta animació com Wall Street o Wilhelmstrasse. Parlant de l'actitud d'En Ventosa, que viu al mateix carrer, Rodrigo de Emo subratllà, tranquil·litzat:

—Desengàñense; Ventosa, para ir a la Liga, debe pasar cada día por la Ceda!

Les ambiciosos

Al banquet dedicat pels monàrquics fa dos diumenges a Calvo Sotelo, hi concorregueren algunes japs: En adonar-se'n, Pepín Bertrán Güell digué a una d'elles:

—Cabrita que tira al monte...

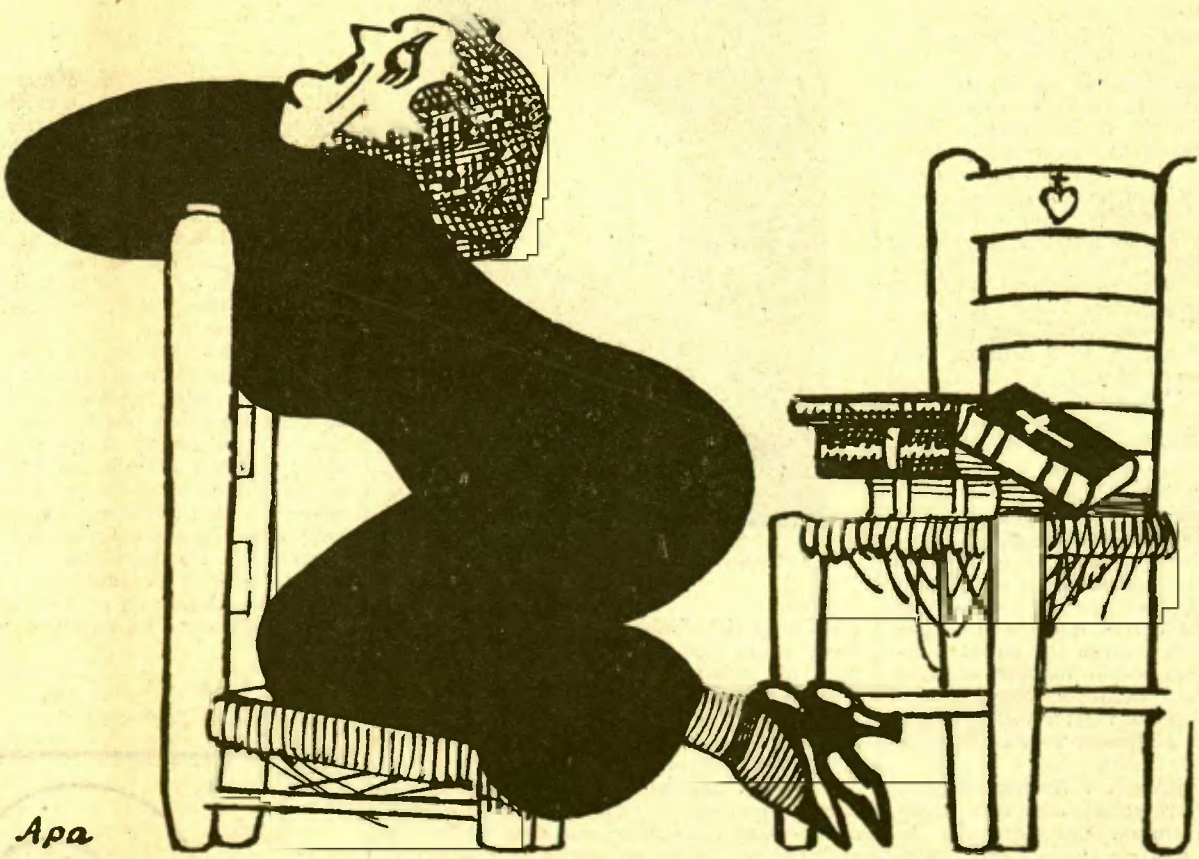
—Al monte? Al Cerro de los Angeles! —replicà, eufòrica, la jap.

Martirologi

En Santpere, fent de baturro a *Mujeres de Fuego*, es veu constantment desbancat per En León, puix que aquest darrer és l'únic mascle que comparteix les ovacions amb la Mapy Cortés i la Teresita Moreno.

Dijous darrer, durant l'intermedi, una gentil espectadora ho atribuïa a què En León paga la claca més esplèndidament que En Santpere, però el seu interlocutor en dissentí:

—No ho creguis: el que passa és que la fera es menja el sant!

Apa

PROMETENÇA

— Un ciri, un ciri tan alt com jo, si feu perdre les eleccions a tota la púrria!

DES DE LES TORRES DE LA SEU

Una excursió per camins poc fressats

EL NOSTRE I EL DELS ALTRES

La primera cosa que se'n acut en arribar a una població desconeguda, per poc lleure que tinguem, és visitar els seus monuments, veritablement bells, solament notables o simplement mediocres. Creuïem imperdonable no fer-ho així i potser fins

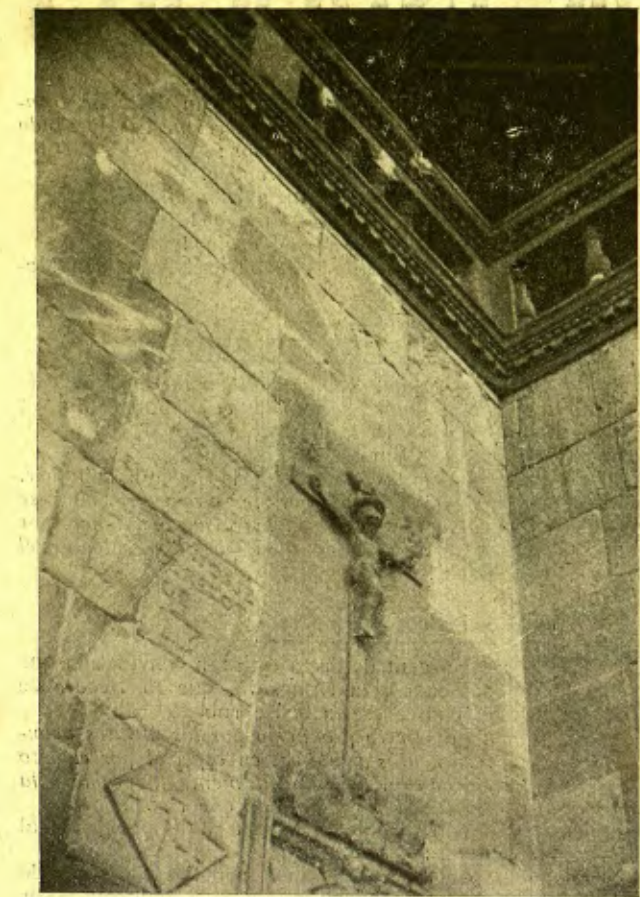
LES TEULADES DE LA SEU

Pugem. Són dos-cents trenta graons per arribar a la plataforma de la torre de les campanes de les hores, a seixanta metres sobre el nivell del Mont Tàber, i a vuitanta damunt del de la mar. Primer, una porta que condueix a l'orgue i a la capella des de la qual assistien els reis a les funcions religioses quan volien fer-ho passant despercebuts. L'escala de cargol no puja per l'interior de la torre, sino per un tambor adossat a aquesta, que arriba quasi al final. Una altra porta. La llum del sol alta vegada. Ara sortim a les teulades que cobreixen la nau i capelles de l'esquerra, entrant pel cimbori o porta principal. A la secció que mira a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, els contraforts tenen gèrgoles de figures quimèriques en les quals, sovint, artistes anònims han buidat cobejances, inquietuds, condemnacions, emprant el martell i l'escarpa com instrument de flagell de poderosos. Cavallers i monstres tenen rictus i posats de torturats: la mà mestra dels escultors bestiaris del romànic i del gòtic excel·leix arreu. Dels contraforts arrenquen unes arcades de gran volada a mig punt que apuntalen els murs de la nau central, projectant llums i contrallums sobre el terrat de rajoles verdoses, que li donen caràcter de cosa pretèrita.

Diu el guia: «A les nits, quan el vent bufa i xiula per voltes, agulles, finestres i pinacles; quan les tempestes llencen aigua impetuosa damunt la Seu i el llamp zigzagueja per damunt de les torres i el cimbori, i retruny el tro per tots costats, l'espectacle té quelcom d'aquell de bruixes. És francament impressionant.»

Ca i enllà després de coloms i ornetes que amb el seu volar foli han topat en algun dels mil paranys petris del temple i han mort.

Assentada de bruixes? Més avall la Lalestana trepidà; la vida moderna dels barris nous, dintre la ciutat vella, ho omple tot.

Sobre l'entrada a la cambra del rellotge, els impactes (taques blanques) del 6 d'octubre

ens avergonyir: em de no saber-ne res o saber-ne poca cosa, si érem preguntats.

Quants barcelonins dels que visiten Mallorca i que cada vegada són més—posem per cas—han deixat de veure la catedral de Palma? Comptadíssims. Són molts els barcelonins que ni una sola vegada no han entrat ni als claustres de la nostra Seu? Molts, molts, tots els que vulgüen. Són molts els que sols coneixen les fatxades de Santa Maria i del Pi? Molts més, infinitament més. I no serà pas perquè els tres monuments no siguin iguals, o superiors, a d'altres que hauran visitat i fet l'elogi, de Mallorca, d'Espanya o de l'estranger.

Els nostres avis, els nostres pares encara, tenien l'orgull de les seves coses, coneixien els monuments de la ciutat i en sentien l'orgull. Ara, o bé posem una temeraria discreció a orgullir-nos del nostre, o bé fem elogis desorbitats, sovint per ignorància del que tenim a casa, del dels altres. I el que cal, primer que res, és assabentar-nos de les bel·leses i dels tressors de casa nostra.

Avui per avui parlarem de la nostra Seu, però no cal alarmar-se, que ja procurarem no entrar en minuciositats.

ORIGENS DE LA SEU. DE FLOMA D'ALTRI

No està molt clar tot el que fa referència als orígens del nostre temple catedralici. Abunden les opinions. Ponsic remunta l'origen del primitiu temple a l'any 106; altres autors parlen del 289, en l'època de Sant Sever; i finalment no manca qui l'atribueix al bisbe Ugne o d'Hungue, cap de l'Església de Barcelona, sobre l'any 599. Per de prompte res no podem assegurar de si era gran o no, de si era bell. El que és diu en les cròniques sembla permetre aventurar que no es tractava d'un temple insignificant. El seu clergat, quan Ludovicus Piu vingué a Catalunya per ajudar els catalans contra els àrabs, ja el sortí a rebre processionalment i amb tota pompa.

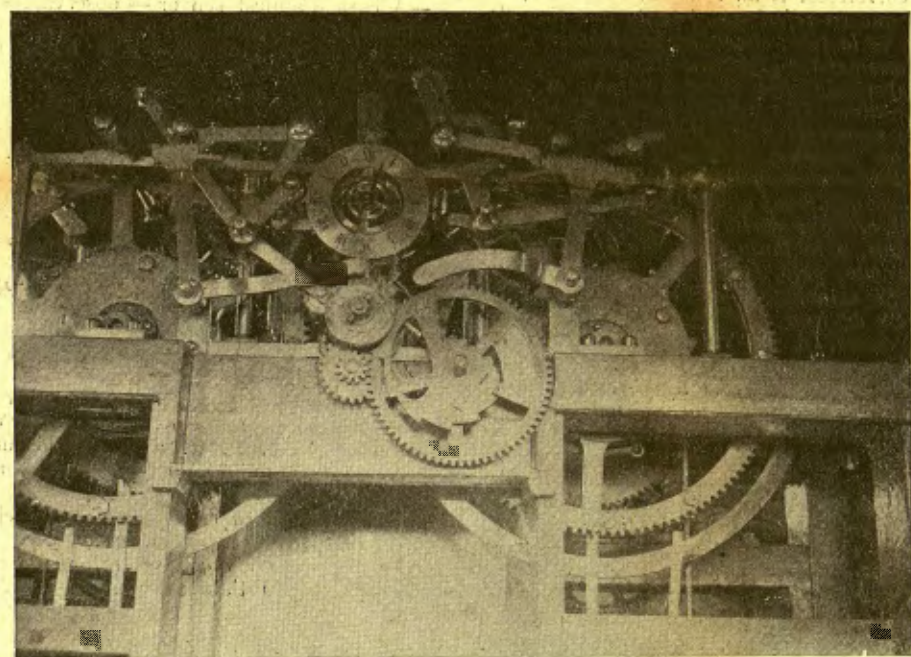
Una nova invasió moresca, durant els anys 983 al 985, fou causa que el temple restés quasi totalment destruït, fins que fou acabat d'enderrocar per ordre de Ramon Berenguer el Vell. Començades les obres per una reedificació més en gran l'any 1046, era acabada la reforma el 1058. Del dit temple constituïa part la que avui està ocupada per la capella de Santa Llúcia, davant l'Arxiu Històric de la Ciutat. Posteriorment i concretament l'any 1298, per iniciativa de Jaume II, fou planejada i començada la catedral d'avui, per bé que les obres duraren algunes centúries, i no són encara acabades, ja que manca terminar la fatxada del carrer del Bisbe, els claustres i alguna secció més. La fatxada principal, tal com està avui, fou inaugurada l'any 1913.

Un dels nostres vells publicistes, un enamorat de Barcelona, A. Pi i Arimon, deia en una de les seves obres:

«Però tantost s'ha entrat al temple per la porta principal, es desplega a la nostra vista la majestuosa pompa de la fabrica... Bel·lesa i meravella; grandesa i humilitat; ornat i senzillesa, tot combinat com per mà mestra, resplendeix arreu del monument ogival, confonent-se entre un magnífic carrer de pilars sobre els quals unes robustes i alhora gracioses branques reposen les enlaidades voltes. Un arc semicircular al mig de dues formoses ogives que obren el pas a les naus laterals i arreu un auriat laberint d'arestes i un infinit nombre d'ogives i clars i obscurs i llums de colors i tota una simfonia de pedra i art i vidrieres que causa un pregon sentiment i una altíssima admiració.»

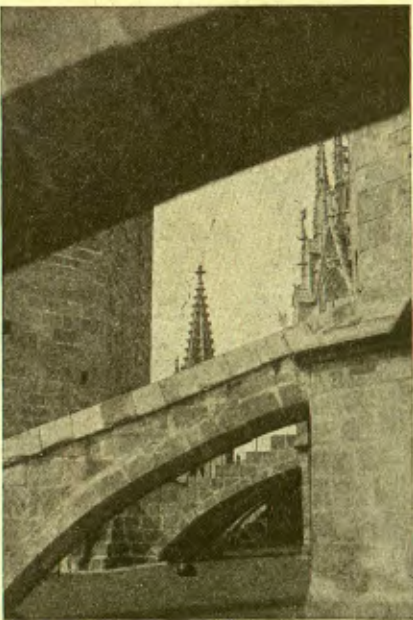
La descripció d'A. Pi i Arimon segueix i les imatges es succeïxen com una cavalcada brillant i fastuosa. Res d'excessiu. Si fossin recopilats tots els elogis i ditrambes escrits en parlar de la nostra Seu per literats de casa, d'espanyols i d'estrangers, formarien un gran volum.

Seguint pel camí que han penjat innombrables curiosos i abans d'arribar a la portada de Sant Lu, una porteta forada el mur massís: és l'entrada a la Torre del Seny de les Hores, que us durà a

Màquina del rellotge

Les bruixes no deuen tenir lloc, ni en punt tan escalent, per als seus sàbats medievals: han plegat fa segles, potser els imposà respecte i paüra aquest cavaller que amb la seva faç ferrenya, l'escut i l'espasa, perdut en la grandària dels murs de la nau cen-

Contraforts de la nau principal

tral, prop del cimbori, i com volent fugir de la pedra que l'aguantia i el creà, vetlla dia i nit, desafiant-ho tot, fa centúries.

Seguim més amunt. Ara estem ben bé sobre la nau central; sota nostre hi ha el cor. Cal caminar amb compte: la coberta de la nau central és de teulada amb pendissos molt inclinats, contràriament a les laterals, que són de terrat pla. Un cop cada any terrats i teulades són envaïts per la multitud per tal de presenciar la tradicional cerimònia de benedicció de Barcelona des de la creu de terme que s'enlaira al capdavant de la teulada, perpendicular a l'absis. Des dels graons de la base de la creu, es domina tota la grandària del temple: el cimbori i les torres laterals de la fatxada; els dos clochers; els claustres i les campanes; contraforts, gèrgoles, escultures, an-

gels, dimonis, monstres, tot un món d'éssers que semblen voler fugir dels murs, com un dia s'escaparen de la imaginació febrils dels artistes que els donaren corporeïtat pètria.

Retornem a la torre del rellotge, donant la volta a terrats i teulades. Cada recó un encís, cada revolt una sorpresa.

Torna a parlar el guia: «Veuen aquella coronisa? Bé. Aquells esvorancs que hi ha són de les bombes que caigueren damunt del temple, ara farà un segle aviat, quan el general Espartero manà bombardejar Barcelona perquè una part dels seus habitants no feia prou bondat.»

Diem nosaltres: «La gent d'ordre d'aquells temps, les dretes que en diem ara, agraïdes, posaren a un carrer de la ciutat el nom del bon general, *Calle del Duque de la Victoria*. I el nom, com una broma pesada o com un estigma, encara perdura.»

Tornem a la torre del rellotge. Tal com anem pujant, el guia torna a parlar i ens detura davant uns encrostonaments dels murs de l'interior de l'escala. Ens diu que són records de

LES JORNADES D'OCTUBRE

«Abans els parlava de les bombes d'Espartero: a dalt en veurem encara una que no arribà a fer explosió; ara puc ensenyar-vos una altra mostra d'ultracivilització. Tots aquests senyals i els que abans els he indicat són impactes dels projectils de les metralladores instal·lades al campanar de Sant Just, per tal de veure si caçaven un terrible revolucionari que cada dia a les dotze del migdia pujava i baixava de la torre: mancà poc perquè el rellotger de la ciutat no pagués amb la vida la temeritat de complir el seu deure, pujant al campanar per afinar l'hora i donar corda al rellotge.»

Efectivament. Les parets estan cosides d'impactes: n'hi ha a l'escala, al frontal de la cambra del rellotge, als marcs de finestres i finestres; a les balustrades, pertot. Sembla talment que en lloc d'un humil menestral que tantost gosava treure el cap i que, naturalment, altra feina tenia que fer de revolucionari, es combatés un nuu de pacos fortificats al cloquer de les hores.

—Us divertíeu, doncs—observàrem, un dia al rellotger de la ciutat.

—Ni cal dir-ho. El lloc era veritablement privilegiat. Hi hagué moments que les balles xiulaven de tots els indrets i encara no em posava al descobert per un moment, al concert de trets s'hi afegia el traqueteig de les metralladores de Sant Just. Sí, era molt

A les nostres latituds, ençà i enllà de l'Ebre, les eleccions prenen un to veritablement canibalesc. El mot, potser és una mica dur, no és nostre. El va usar, en certa ocasió, un gran polític i gran financer alhora, català per més senyes: l'il·lustre amic de La Veu.

Els inventors d'aquests mètodes i procediments genuïnament espanyols són les «forces vives», la gent d'ordre; ordre amb tricornis, censura i escapularis. La paternitat de l'insult, de la calúnnia i de la difamació és de les dretes, aquestes dretes espanyoles, unitàries i patriòtiques que no saben ésser conservadores. Són simplement reaccionàries, segons parades pronunciades l'any 1931 per un alt poder constitucional.

Exageració? De cap de les maneres. Només cal donar una ullada a la copiosa propaganda electoral que inunda les parets, tanques i solars de la capital de la República. El bloc reaccionari va «a por el triomfo!», i per tal d'obtenir-lo no repara en mitjans. Tots els camins porten a Roma, diu el vell refrany.

Els equips d'oradors de la Ceda, cap visible de la croada antirepublicana, escampen als quatre vents les majors calúnnies, la difamació més baixa i indignant i els equivocs més inversemblants.

Però als mitjans dels soldats de «Cristo-Rey» no hi va pas tothom. Per tant, cal treballar els indiferents, els neutres, els despitats i els indefinits. Cal suggestionar el sense-partit. Procurar enlluernar-lo, enganyar-lo per tal d'arrencar-li, a darrera hora, el preuat vot.

El cartell electoral porta a cap aquesta tasca d'atracció. Repartit profusament, amb una abundància difícilment superable, la propaganda escrita de la Ceda sintetitza i condensa admirablement les directrius polítiques d'aquesta poderosa organització reaccionària.

N'hi ha de totes menes i maneres. Per a tots els gustos. El llenguatge és convincent. Vegem-ne unes mostres.

S'annuncia la formació del bloc d'esquerreres amb les següents paraules: «SE ESTÀ COCIENTO LA OLLA PODRIDA DEL FRENTE POPULAR».

Després examina minuciosament, amb impertinència gairebé, la filiació de cada un de llurs components. Hi ha l'insubstituïble «Azadna, el de Casas Viejas; Largo Caballero, vendido al oro de Moscú; Casares Quiroga, el de Bata», etc., etc.

Els còmplices del strapèrlo i de l'afer Tayà es registren contra llurs aliats d'ahir, els «carne de mi carne»; i fan saber, amb grans titulars, que «MORAL RADICALOIDE» equival a «STRAPERLO Y NOMBELA».

Com veiem, els cedistes són molt flacs de memòria. Alludeixen també el cap del govern i el cap de l'Estat amb aquests mots: «Moral centrista. Portelismo y prieguismo».

I per si no ho sabéssim, l'esmentat pasquí electoral ens recorda que «Acción Popular es Austeridad Salvaje!».

Acción Popular és ambiciosa. No s'està pas de dir-ho. «GIL ROBLES PIDE AL PUEBLO (quin?) EL MINISTERIO DE LA GUERRA Y TODO EL PODER. (Todo el poder para el jefe!)» A més, ens demostren llur bel·licositat quan exigeixen una «ESPAÑA FUERTE PARA SER NEUTRAL».

PERE CASALS

(Segueix a la pàgina 8)

DE PAS PER MADRID

La propaganda electoral de les dretes

Les campanyes electorals es caracteritzen, generalment, per una certa violència en el llenguatge.

En molts països, aquesta agressivitat va desapareixent. Els polítics moderns usen, preferentment, la sàtira, la burla o el sarcasme.

Per a desfer «las insidiosas acusaciones de los revolucionarios y sus cómplices», la trinitat Herrera-Gil Robles-Lucà recorda que «SIN DINERO IMPOSIBLE SALVAR A ESPAÑA».

La Ceda perd tota continència i tot dissimul—fora hipocresia!—quan es recorda

Cartells de propaganda per les parets de Madrid

Un orador que sàpiga ridiculitzar l'adversari o bé un cartell demostrant gràficament les tares o defectes de tal partit o de tal candidat, fa més efecte que les pitjors amenaces i els insults més procaços.

Els Soviets han explotat, amb molt d'èxit, aquest sistema de propaganda.

Les amenaces, moltes vegades circumstancials, pura demagogia, no acostumen a donar gaires resultats. Al contrari. Exciten el contrincant i l'obliguen a cometre actes reprovables. Si guanya, fa sentir el pes de la seva força.

Però, és clar, no tothom ho entén així. Els països racialment europeus saben dominar llurs nervis i frenar els impulsos passionals. No es deixen portar pels instints. Abans que tot, saben respectar l'adversari, l'enemic.

A les nostres latituds, ençà i enllà de l'Ebre, les eleccions prenen un to veritablement canibalesc. El mot, potser és una mica dur, no és nostre. El va usar, en certa ocasió, un gran polític i gran financer alhora, català per més senyes: l'il·lustre amic de La Veu.

Els inventors d'aquests mètodes i procediments genuïnament espanyols són les «forces vives», la gent d'ordre; ordre amb tricornis, censura i escapularis. La paternitat de l'insult, de la calúnnia i de la difamació és de les dretes, aquestes dretes espanyoles, unitàries i patriòtiques que no saben ésser conservadores. Són simplement reaccionàries, segons parades pronunciades l'any 1931 per un alt poder constitucional.

Exageració? De cap de les maneres. Només cal donar una ullada a la copiosa propaganda electoral que inunda les parets, tanques i solars de la capital de la República. El bloc reaccionari va «a por el triomfo!», i per tal d'obtenir-lo no repara en mitjans. Tots els camins porten a Roma, diu el vell refrany.

Els equips d'oradors de la Ceda, cap visible de la croada antirepublicana, escampen als quatre vents les majors calúnnies, la difamació més baixa i indignant i els equivocs més inversemblants.

Però als mitjans dels soldats de «Cristo-Rey» no hi va pas tothom. Per tant, cal treballar els indiferents, els neutres, els despitats i els indefinits. Cal suggestionar el sense-partit. Procurar enlluernar-lo, enganyar-lo per tal d'arrencar-li, a darrera hora, el preuat vot.

El cartell electoral porta a cap aquesta tasca d'atracció. Repartit profusament, amb una abundància difícilment superable, la propaganda escrita de la Ceda sintetitza i condensa admirablement les directrius polítiques d'aquesta poderosa organització reaccionària.

N'hi ha de totes menes i maneres. Per a tots els gustos. El llenguatge és convincent. Vegem-ne unes mostres.

S'annuncia la formació del bloc d'esquerreres amb les següents paraules: «SE ESTÀ COCIENTO LA OLLA PODRIDA DEL FRENTE POPULAR».

Després examina minuciosament, amb impertinència gairebé, la filiació de cada un de llurs components. Hi ha l'insubstituïble «Azadna, el de Casas Viejas; Largo Caballero, vendido al oro de Moscú; Casares Quiroga, el de Bata», etc., etc.

Els còmplices del strapèrlo i de l'afer Tayà es registren contra llurs aliats d'ahir, els «carne de mi carne»; i fan saber, amb grans titulars, que «MORAL RADICALOIDE» equival a «STRAPERLO Y NOMBELA».

Com veiem, els cedistes són molt flacs de memòria. Alludeixen també el cap del govern i el cap de l'Estat amb aquests mots: «Moral centrista. Portelismo y prieguismo».

I per si no ho sabéssim, l'esmentat pasquí electoral ens recorda que «Acción Popular es Austeridad Salvaje!».

Acción Popular és ambiciosa. No s'està pas de dir-ho. «GIL ROBLES PIDE AL PUEBLO (quin?) EL MINISTERIO DE LA GUERRA Y TODO EL PODER. (Todo el poder para el jefe!)» A més, ens demostren llur bel·licositat quan exigeixen una «ESPAÑA FUERTE PARA SER NEUTRAL».

que hi ha un partit socialista capaç de fer fracassar tots els seus grans somnis de grandesa i d'opressió.

Però com que no gosa dir-ho obertament, per por d'escamar els incautes que ho llegeixin, fa sortir una Confederación Nacional de Defensa del Trabajo. Atenció a l'anagrama: C. N. D. T. Adula els faistes recordant-los que els governs republicano-socialistes van aixafar els moviments de Figols i de Casas Viejas. Que van tolerar les «odiosas deportaciones de Bata». Posa de manifest la impossibilitat d'unir-se «con los vividores socialistas».

I per acabar, fa les següents recomanacions: «OBRERO! NO VOTES A TUS VERDUGOS! BASTA DE FARSA! ACABEMOS CON LOS VIVIDORES DEL OBRERISMO!».

Fent pendunt amb aquest violent pasquí, n'hi ha un altre, signat per la mateixa C. N. D. T., que després de llençar tota mena de tòpics, insídies, calúnnies i mentides sobre els homes representatius de les esquerres espanyoles, incloent-hi els «separatistes», ens assabenta, com la cosa més natural del món, que el líder socialista Alvarez del Vayo VIU AL CARRER TAL, NUMERO TANTS!

La idea no pot ésser més canallesca. Després d'excitar clínicament els anarquistes contra els socialistes, dona un domicili...

Per a donar-hi una més forta sensació d'obrerisme i de «revolució», els esmentats pasquins han estat impresos amb paper de color vermell.

Tot Madrid en va ple. La propaganda cedito-monàrquico-feixista acapara tota la capital. Les façanes d'algunes esglésies tampoc s'han alliberat d'aquesta fúria electoral. La de les Calatravas, situada en una via tan cèntrica com és el carrer d'Atocha, apareix completament coberta de cartells, manifestos i pasquins. Suposem—no vam tenir temps de comprovar-ho—que a l'interior del temple no passa quelcom semblant.

Malgrat aquesta llibertat d'expressió i de llenguatge, cal recordar que les garanties constitucionals estan restablertes. Gil Robles no està gaire content. Troba que el govern li dona poques facilitats per a embrutar de fang la casa de l'adversari. Potser voldria que els guàrdies de Madrid fessin com els de la capital de Ciudad Real, els quals, segons denuncia un diari madrileny, enganxen propaganda electoral pels murs d'Almagro. El governador civil ho sap i ho tolera.

Fins ara, a Barcelona, els electors del conglomerat dretista no s'han mobilitzat en aquest sentit. És de creure que davant la imminència del perill d'una derrota abandonin aquesta actitud pacífica per a llençar-se a la palestra electoral amb el mateix braó i amb la mateixa empenya que els de la Ceda central. Escrípsols, no n'hi ha gaires. Sobre unitat, A més, com hem dit més amunt, les garanties estan restablertes.

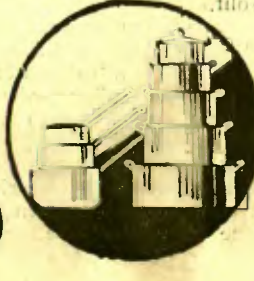
FRANCESC MARGARIT

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 41655

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària
per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

LLORENS
RAMBLA DE LES FLORS-30

BREU HISTORIA

L'actual dinastia britànica

En ocasió de la seva mort, les lloances dedicades a Jordi V han estat unànimes. I, en efecte, les mereixia. La monarquia, a Anglaterra, ha arribat amb els darrers sobirans—i particularment amb la reina Victòria i amb el que acaba de morir—a la seva màxima perfecció. Però els inicis de la dinastia no foren tan planers. Un cop d'ull enrera ens ho demostrarà.

Quan la revolució de 1688 posà fi a la dinastia dels degenerats Stuarts, els anglesos instal·laren al tron, com a reina i rei d'Anglaterra, Maria II i Guillem III, sta-

gons llurs vots, la llista dels diputats a recompensar o a castigar: els càrrecs lucratius eren reservats als uns i refusats als altres. Més cinicament encara, en els dies de debats importants el rei pagava a la bestreta, amb diners comptants i sonants, els vots. Hi hagué sessions als Comuns que costaren fins a 25,000 lliures esterlines—uns quants milions de pessetes d'avui!

Això produí sorollosos conflictes entre l'opinió, ja ben poderosa aleshores a Anglaterra, i el monarca. El més cèlebre de tots fou l'afer Wilkes, que durà set anys i que

Mirant a fora

Jordi V

Jordi V rebia recentment una comissió d'historiadors anglesos, de la qual formava part Hilaire Belloc, que li presentava el primer exemplar d'una biografia de Cromwell, el Protector. Durant la conversa, el rei reia aquell aquella pregunta que una vegada féu el mariscal de Villeroi a l'ambaixador anglès Lakart:

—Per què Cromwell no va pendre el títol de rei?

A la qual Lakart respongué: —A casa nostra, el rei tenen un poder limitat; els protectors, uns poders il·limitats. —En una paraula— comentà Jordi V—, som nosaltres que hem tingut els primers feixistes.

Bernard Falk, fent d'ex-secretari de Northcliffe, va conèixer tot de personalitats de tot el món, i ara n'ha recollit en un volum els records i les anècdotes.

Les persones de bona memòria hi troben a faltar una frase de Jordi V al seu ministre d'Afers estrangers, Edward Grey, quan aquest, el dia 2 d'agost de 1914, li donava compte de la situació:

—Sir Edward, it's time! (Sir Edward, ja és hora!)

Aquestes quatre paraules i mitja decidiren l'actitud d'Anglaterra en el conflicte major de la història.

I ara que surt Northcliffe. A aquest gran propietari de diaris digué Jordi V en 1922, quan la guerra civil d'Irlanda feia el ple: —Cal afusellar-los tots, o no afusellar-ne cap? Potser voldrieu afusellar-los tots?

Pel gust de la cort britànica, Eduard VII havia dut una vida massa parisenc, quan encara era príncep de Galles.

Quan morí la reina Victòria i Jordi V passà a ésser príncep de Galles, declarà: —L'august monarca que portà aquest títol abans que jo, va fer-lo una mica difícil de portar. Penso seguir la tradició d'amistat amb França, però des d'aquesta banda del Canal.

Quan, essent ja rei, rebé un dia el comediant Lucien Guitry i aquest li parlà d'una certa visita feta al seu camerino per Eduard, príncep de Galles:

—Sí, ja ho sé—féu Jordi V—. Al meu pare, abans de regnar a Anglaterra, li agradava regnar pels escenaris.

Ajagé: —Sembla que això exigeix també molta diplomàcia.

Eduard VIII

Fa cent setanta-sis anys que a Anglaterra no ha pujat al tron un rei solter. El més pròxim predecessor d'Eduard VIII, en aquest aspecte, fou Jordi III, que en 1760, a l'edat de vint-i-dos anys fou proclamat rei. Un any després es casava amb Carlota Sofia de Mecklenburg-Strelitz.

I en ja prop de cent que Anglaterra no havia estat sense príncep de Galles (car aquest títol, és bo de saber-ho, correspon al fill gran del sobirà regnant, i no a l'hereu de la corona; exactament igual que, abans, el de delfí de França).

De totes maneres, no és excepcional que el rei d'Anglaterra sigui solter. Eduard VIII és el dissète que, des dels temps de Guillem el Conquistador, puja celibata al tron. Dels setze solters que l'han precedit, tretze es van casar essent reis, dos moriren abans de tenir edat de casar-se i només un, Guillem II, seguí solter tota la vida. Aquells dos que moriren joves foren Eduard V, assassinat a la Torre de Londres en 1483 (ofegat en un barril de malvasia) i Eduard VI, mort en 1553 als setze anys d'edat.

Quan esclatà la guerra, l'actual rei tenia vint anys. El 7 d'agost de 1914, fou nomenat tinent i demanà a lord Kitchener que l'enviés a França. L'aleshores ministre de la Guerra s'hi oposà:

—I què hi ja si em maten?—deia el príncep—. Tinc quatre germans.

—Si estigués segur que us han de matar—respongué Kitchener—, no hi tindria inconvenient. Però allò a què no vull exposar-me és que els alemanys facin presoner l'hereu de la corona d'Anglaterra.

Mala memòria

Mentre es tramitava la darrera crisi del govern francès, dos periodistes esperaven el president de la Cambra, Bouissou—que ho és des de fa nou anys: tot un rècord!—, a la porta de casa seva.

—Un moment, senyor president: els vostres pronòstics?—li preguntaren així que apareix.

—No volem pas que us endivini el número que sortirà a la rifa?—digué, somrient; però, tot d'una, es girà en rodó i començà a pujar les escales de quatre en quatre. Com un dels periodistes se n'estranyés, l'altre li féu observar:

—No te n'has adonat? S'ha posat la mà al coll i aleshores és quan s'ha esverat.

...?

—No duia corbata.

Una solució

«Un amic—ens declarà Oliver Baldwin (segons el Sunday Dispatch)—m'ha suggerit una «solució» del conflicte italo-etíop, que tinc interès a fer pública amb l'esperança que les potències interessades hi reflexionaran si de cas no troben cap altra sortida a aquesta guerra. Es tractaria de donar a Itàlia el mandat sobre el Tànger-niya (abans colònia alemanya), i de deixar a Alemanya la feina de disputar més endavant (quan reivindicarà les seves colònies) la possessió de la seva ex-colònia al nou país mandatari. Seria el millor mitjà, afirma el meu amic, d'alliberar les potències ginebrines de tota preocupació.»

CARTA DE LONDRES

La mort de Jordi V

La Gran Bretanya ha travessat un gran moment. El rei, Jordi V, que tothom sabia malalt, ha mort.

En una nit quasi excepcionalment temperada, la notícia s'ha escampat per tot el país. De primer, semblava que els anglesos reprimien, sota una màscara d'impassibilitat tota britànica, llur dolor; però després aquesta màscara ha caigut i en la cara de tothom—diem tothom—es reflecteix el pesar per la pèrdua soferta. Semblava que tota una immensa família hagués perdut el seu cap.

tacte amb els pagesos, interessant-se per les feines del camp, la cria de bestiar i la caca, com a treva dels afers polítics.

S'ha dit molt, aquests dies, que Jordi V era «el més democràtic dels reis», i que tota la seva obra de sobirà ha estat inspirada en el bé del seu poble. És que la grandesa de la nació i el benestar del poble dintre el marc de la llibertat i on el camp econòmic són els objectius de la monarquia britànica.

El regnat de Jordi V no ha estat pas gens còmode. En el seu transcurs, el món ha

La primera signatura d'Eduard VIII com a rei (no signa «Eduard P.») en el telegrama anunciant al Lord Major de Londres la mort de Jordi V

Quan aquestes línies seran publicades, no més farà poques hores que el cos de Jordi V haurà estat sepultat al costat de les tombes del seu pare, Eduard VII, i de la seva àvia, la gran reina Victòria. Sobirans, caps d'Estat, representants oficials de tots els països de l'Imperi i del món hauran assistit a la cerimònia, mentre el poble, darrera els cordons de tropa, assistirà, més orgullós i encuriósit que altra cosa, a la solemnitat. Orgullós, perquè aquest trist esdeveniment haurà estat una ocasió més de demostrar la solidesa i la grandesa de l'Imperi Britànic; encuriósit, perquè no gaire sovint és possible d'assistir a aquesta mena d'espectacles grandiosos plens encara de tradicions antiquíssimes.

On però l'ànima popular s'ha pogut manifestar amb tota la seva espontaneïtat, amb tota la seva efusió, ha estat en el trasllat del cadàver del rei des de l'estació de King Cross—on havia arribat del castell de Sandringham—a la Catedral de Westminster. S'ha tractat d'un seguici d'una tan gran senzillesa que impressionava. Des d'una finestra de Russell Square hem tingut avinentesa de contemplar l'espectacle, meravellós en la seva simplicitat.

Milions de persones—es parla de més de set—, malgrat el fred viu s'apinyaven a les voreres, mantingudes en fila per algun rar agent de policia, per a assistir al pas d'aquell modest armó d'artilleria, voltat de pocs soldats de cavall i darrera el qual caminaven amb el cap descobert tres homes. Eren Eduard VIII, el duc de York i el duc de Kent. La gentada ha volgut alhora retre homenatge a la memòria del rei mort i saludar el rei nou, que seguia el taüt del seu pare sobreposant-se amb serenitat al seu dolor. Sobre aquell taüt no hi havia res més sinó la corona imperial, que donava al petit seguici caràcter de grandesa i de puixança. A alguna distància, a poc a poc, seguia un sol auto, en el qual anaven la reina Maria i la duquessa de York. Aquella multitud que havia estat hores esperant-se pel llarg camí de King Cross a Westminster, saludava commoguda les augustes dames.

No tenim pas res d'encensadors de les monarquies. Però hem de reconèixer lleialment que la monarquia britànica ha sabut crear, entre el poble, sense distinció de classes, i ella, una comprensió i una fusió de sentiments difícilment igualables. Per al sobirà anglès no hi ha distinció entre les classes—i Eduard VIII, en ésser proclamat, ha volgut remarcar-ho—, sinó que grans i humils, aristòcrates i obrers, tots són anglesos, tots són iguals, tots tenen els mateixos drets i els mateixos deures, tots usdefruit d'aquell bé impagable que és la llibertat, no restringida ni en casos excepcionals, els quals, d'altra banda, es presenten rarament en aquest gran país.

Jordi V ha estat un dels millors exponents de la fusió entre la monarquia i el poble. Ha estat sempre d'una gran bondat, d'una senzillesa de vida quasi increïble. La seva major alegria era poder-se estar en la seva propietat privada de Sandringham, en con-

canviat de soca a arrel i ha tingut lloc la guerra més gran de la història, que asseynà la fi de dinasties seculars que semblaven implantades en roca ferma.

Fou Jordi V el qui, el 3 d'agost de 1914, signà, a proposta del primer ministre, Asquith, la declaració de guerra a Alemanya. Abans però de pendre una resolució tan extrema, ell, col·laborant a l'obra del seu ministre d'Afers estrangers, Edward Grey, s'esmerçà a evitar a la humanitat una catàstrofe tan terrible. De primer, demanant al govern de Francesc Josep moderació envers Sèrbia; després, conjurant Guillem II i Enric de Prússia a no violar la neutralitat belga. Però l'estat major prussià ja tenia el seu pla d'atacar França a través de Bèlgica.

Quan el rei Albert invocà l'ajut anglès contra la invasió teutònica, Jordi V respongué amb un noble telegrama amb el qual no feia sinó interpretar els sentiments de tot Anglaterra.

Jordi V ha passat al domini de la història, i aquesta no serà ingrata per a la seva memòria.

Els 400 milions de britànics tenen un nou rei, havent proclamat un príncep que potser no hauria volgut ésser-ne mai. Aquell que fins la passada setmana era príncep de Galles, poc aficionat a les obligacions i cerimonies de la cort, duia una vida erràndia i senzilla. Ara ha hagut de deixar-la per pujar al tron. Com el seu avi, Eduard VII, rodamon i diplomàtic sense tenir-ne l'aire, amb el qual té alguna semblança a més a més de la del nom.

En acceptar la corona, ha dedicat al poble les seves primeres paraules de rei, seguint així la gran tradició d'aquella fusió de sentiments entre tots—insistim: tots—els súbdits i els sobirans.

Aquest és el gran secret de la Corona anglesa, que pot agrupar sota seu els pobles més diversos de la terra i mantenir-se a través de les vicissituds d'aquests temps tan agitats.

Londres, diumenge.

TIGGIS

Canòdrom Guinardó

CURSES DE LLEBRERS

tots els dissabtes a la tarda, diumenges i festius matí i tarda

Grans curses de llebrers

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg: "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berge (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURES. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT. Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MAN-GANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Una cullerada de CARNE LÍQUIDA

alimenta tant (tenim testimonis mèdics a disposició del públic) com 250 grs. de carn fresca.

Si el menjar l'engreixa molt o és que no té gana, completi la seva alimentació amb dues cullerades diàries de

CARNE LIQUIDA

del Dr. Valdés García de Montevideo

GONÇAL DE REPARAZ (fill)

EL CINEMA

CINEMA TIPICAMENT AMERICA

«Gentlemen are born»

Es més difícil del que sembla delimitar amb precisió les fronteres del gènere documental, perquè un film, per ésser un documental o bé tenir un interès de document, no ha de tractar precisament sobre temes de la història natural, de folklore o d'exotisme. El document pot referir-se, és evident, així mateix a la realitat social més pròxima i quotidiana.

En aquest sentit hi ha tota una producció

i del país, que es situa l'excel·lent film d'Alfred A. Green titulat *Gentlemen are born*, que s'estrenarà al Capitol amb el títol de *Los caballeros nacen*.

Naturalment que la pel·lícula no és un documental pur. Res d'això! Els xicots són ací massa simpàtics tots ells, les noies també massa boniques i intel·ligents. No és un documental pur, puix que—ai las!—, en la vida, les coses no es donen tan triades!

«Gentlemen are born»

cinematogràfica que és d'un interès documental incalculable. Ja no parlem de la manera fidel com el cinema enregistra els aspectes exteriors de la vida social. Aspectes que, per ésser exteriors, són també els més transitoris. D'ací segurament el motiu pel qual (al costat d'altres raons d'ordre tècnic) els films envoleixen tan ràpidament. Però hi ha encara el fet obvi que existeix una producció enregistradora així mateix, amb una fidelitat colpidora, de realitats humanes, netament lligades a una societat i a un moment històric determinat.

Hi ha tot un grup de films americans que ens han documentat d'una manera excel·lent sobre la psicologia d'una gent i sobre els tipus de vida relligats a certs districtes de la nació ianqui. És difícil, naturalment, destriar en aquesta mescla de ficció i de realitat que es reuneix en pel·lícules com *I el món marxa*, *La usurpadora*, *Imitació de la vida*, etc., la part d'objectivitat i la part que resulta del temperament de l'artista creador; però precisament arribem a la primera cercant les línies de coincidència que existeixen—no en dubtem—en aquestes produccions d'artistes tan diferentment dotats.

Si el cinema americà amb pel·lícules com les de Frank Capra i de Frank Borzage ha manifestat posseir també un gust per l'evasió i el lirisme, és incontestable, en canvi, que allí on ha reinicidit més sovint amb obres mestres ha estat en la tendència realista, aconseguint donar-nos amb una acuitat sorprenent el to mateix de la vida americana en imatges que s'han fet sentir eficaces arreu, per la seva força de suggestió, força que s'ha traduït per una inegable influència damunt l'espectador anònim, és a dir, l'espectador desarmat, a la mercé, doncs, de la impressió més forta.

Es en aquesta línia de coincidències on trobem el cinema com a mirall de l'època

El director ha compost doncs una història i l'ha composta dintre els canons més estrictes d'aquell codi cinematogràfic que cerca i troba l'èxit i la simplicitat. Però això no evita que el film pugui tenir el to de les coses viscudes de bo de bo, reunit en un argument fins tres històries en les quals molts i molts espectadors han de trobar una projecció de llurs propis neguits i goigs efímers.

El film tracta de les dificultats amb què la joventut, en sortir de les aules universitàries, es troba enfront de la vida, en el seu doble aspecte del treball i de l'amor. Cal guanyar diners i estimar. Les hores d'aurades de classe, sense preocupacions materials ni seriosos conflictes sentimentals, s'han acabat, i davant aquells nois i aquelles noies no hi ha sinó la gran ciutat amb l'enorme complicació d'una vida cada dia més difícil.

En el film, tots la passen molt negra. En aquest sentit, fan pensar en l'heroi del gran film de King Vidor, que, com recordareu, portava per títol original *La multitud*. S'arrisquen a casar-se en plena aventura material amb tota la incertesa del dia de demà, i la pel·lícula que pretén acabar bé, de fet no hi acaba, puix que el final és tanmateix un interrogant. Es si fa no fa el: *I ara què?* del film tret de la novel·la de Hans Fallada.

Es doncs una pel·lícula més aviat malenconiosa, tonalitat fonamental que dissimula aquell art consumat que tenen els americans de fer dolces àdhuc les coses més amargues.

No us contarem la història de Bob, periodista—pocs diners, doncs—que arriba a casar-se amb una aristòcrata; la història de Susan Merrill, bibliotecària que perd el marit i desapareix per enterrar-se per sempre al poble on viuen els seus pares; la història de Tom, l'afortunat pare de família que no perd l'entusiasme davant cap dificultat... Fins a tres històries reuneix aquesta pel·lícula escrita per Robert Lee Johnson i filmada per Alfred A. Green.

Es una pel·lícula ambiciosa, a la qual li falta poc per ésser el que se'n diu un film mestre. Es sobretot una pel·lícula que no té palla i en la qual la irreprotxable interpretació d'un elenc que reuneix Franchot Tone, Jean Muir, Ann Dvorak, Ross Alexander i altres valors del cinema americà, comunica aquell to de cosa viscuda al qual hem vingut alludint en tot l'article.

JOSEF. PALAU

Telèf. de MIRADOR: 22592

SAVOY

PASSEIG DE GRACIA, 86
TELÈFON 76988

TOTS ELS DIES

Noticiaris, documentals, reportatges.
Dibuixos

LA PREMSA FILMADA

amb edicions especials de
Fox Movietone France-Actualité
Gaumont British

LA MORT I FUNERALS DE JORDI V

Gran setmana Lumière

40 ANYS DE CINE

PANORAMA El cinema i l'art pictòric

«Richelieu»

Acabem de veure el film que Rowland W. Lee ha rodut sobre la vida del cardenal Richelieu.

L'incomparable actor George Arliss fa una excel·lent labor en aquesta pel·lícula, feta amb una traça consumada, cosa que ha d'assegurar-li un èxit incontestable de públic.

Els coneixedors d'aquest període de la història de França podran assenyalar inexactituds en els fets i en la psicologia dels personatges. Però Rowland W. Lee, d'acord amb la pauta americana que informa els films històrics (?), ha tirat al dret, més preocupat d'entretenir el públic que de documentar els xafarders, els quals saben bé prou que les biblioteques encara, mal per mal, són molt més verídiques que els cinemes.

Richelieu és un film que pel seu aspecte sumptuós, entre altres, plaurà al públic.

Proporcions

Segons una publicació americana, perquè un bon film sigui comercial, ha de contenir:

- 30 per cent d'escenes sentimentals: besades, passeigs al clar de lluna, etc.;
- 20 per cent d'escenes evocant la vida plaent de la llar;
- 20 per cent d'atraccions diverses: music-hall, dancing, etc.;
- 10 per cent d'empaitades en auto, avió, tren, canot de motor, etc.;
- 10 per cent de trets i escenes policiaques;
- 10 per cent d'escenes veritables (?).

«Quaranta anys de cinema»

El 28 de desembre darrer feia quaranta anys de la primera projecció cinematogràfica, que tingué lloc en el soterrani del Grand Café del boulevard des Capucins, de París.

Un dels obrers que en aquella època treballava a la fàbrica dels germans Lumière ha declarat, en un interview a *La Vie Ouvrière*:

«Els plans deien *Aparell cronofotogràfic dels germans Lumière, de Lyó*. Eren d'una exactitud força rigorosa, però un cop acabat l'aparell, seguint de prop els plans, la pel·lícula, al segon cop de maneta (aquell primer aparell s'accionava amb la mà), no resistia i s'esquinçava. Fins després de molts tempteigs, l'aparell no va poder funcionar normalment.

Auguste i Louis Lumière en 1895

«Aquest aparell tenia un aspecte bastant feixuc—això pot dir-se avui, que hi ha aparells que no manquen d'elegància—i pesava deu o dotze quilos. Vaig esmerçar 230 hores en la seva construcció.

«Després, amb dos mesos d'interval, van construir-se dos aparells més.

«A primers d'abril de 1922, donant un tomb per les parades de ferro vell, vaig tenir una gran sorpresa: entremig de la barreja d'objectes, hi havia el primer aparell cinematogràfic que jo havia construït!

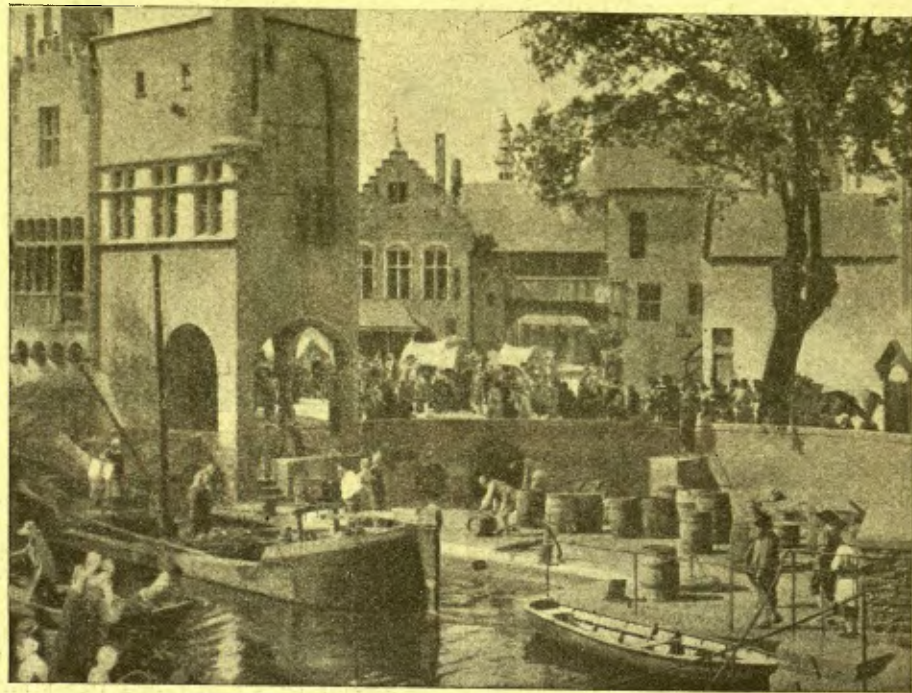
«No hi podia haver dubte, el vaig reconèixer per un petit detall de construcció, anomenat *loup* en l'argot del taller i que havia estat dissimulat amb força traça amb una soldadura.

«Després va saber-me greu no haver comprat aquell aparell que hauria pogut figurar en un museu retrospectiu de l'art cinematogràfic.»

(Continua a la pàgina següent)

Ha calgut que el cinema fos inventat per adonar-se que havia existit sempre. Des dels temps en què l'home primitiu s'enginyava a traçar a les parets de la seva caverna la narració de les seves caceres i les siluetes del mamut, del bison i del ren, els homes, sense saber-ho, fan cinema. Cinema, els baixos-relleus esculpits i pintats de les tombes egípcies, que ens conten la història terrena del difunt, rei, sacerdot o navegant. Cinema, els vasos pintats de Grècia o d'Etrúria, que

Greuze, davant les pintures del qual s'extasia Diderot, introdueix la moral en la pintura a l'oli. Els seus quadros són compri-mits de novel·les, del gust de l'època. Fixeu-vos en la *Maledicció paterna*. Quin espectacle edificant! Mentre el pare, els braços enlaire, sembla clamar la seva indignació, i la germana gran prova de calmar la seva colera, el fill, retintut per la mare, la cara de la qual està trasbalsada, i pels seus germans, es precipita cap a la porta en una actitud

La influència de la pintura flamenca en «La Kermesse heroica»: la ciutat de Boom

relaten, en roig sobre negre, les aventures dels déus, dels herois llegendaris i els petits fets de la vida de cada dia. Cinema, la tapisseria de la reina Matilde, que es conserva a Bayeux i que ens mostra, com un veritable film, el desembarc a Anglaterra i les victòries de Guillem el Conquistador. Cinema, els alts-relleus dels escultors de l'Edat mitjana, que feien reviu en pedra—amb quina intensitat!—la llegenda de Jesús. El cinema, l'art de contar una història amb una successió d'imatges, és tan vell com el món. Només que, per falta d'uns mitjans d'expressió que li fossin propis, aquest art s'ha confós amb les arts plàstiques, fins al dia en què la invenció dels germans Lumière li ha permès d'alliberar-se.

Així, és fàcil de distingir els veritables pintors—els que no han de fer sinó arrencar a la naturalesa la poesia que l'envolta, expressar un sentiment interior—i aquells en què l'anècdota predomina sobre el sentit plàstic: els primers foren, en llur gènere, uns homes de cinema. Si en llur època haguessin existit la *camera*, evidentment haurien fet posta en escena. I la pintura només hi hauria guanyat.

No vacilarem a classificar en aquesta categoria pintors com el Veronès, les grans composicions del qual són molt lluny de la pintura veritable, com Ch. Le Brun, com el David del *Rapte de les Sàbines*, com Gros o Meissonnier. I s'ha de reconèixer que el segle XIX i les darreries del XVII presentien la pròxima vinguda del cinema: els pintors arriben a confondre llur art amb l'art dramàtic i la filosofia social.

que expressa a la vegada el dolor i l'exasperació. I heus ací un fragment d'argument per a film sentimental: *La Promesa de Poële*: la bonica promesa, tota tímida i ruborosa, amb una rosa vermella al gipó blanc, s'avança, conduïda pel seu promès, entre els pobletans entredits i que expressen llur contentament en veure una parella tan ben avinguda. Tots els personatges d'aquests quadros són personatges de cinema. Només els falta parlar. Estranya concepció d'un art consagrat al culte de les formes i dels colors. El mateix Diderot s'equivocava escrivint:

«No sóc un caputxí, però confesso que sacrificaria de bona gana el gust de veure bells nus si pogués avançar el moment en què la pintura i l'escultura, més decents i més morals, pensaran a concórrer amb les altres arts a inspirar la virtut i depurar els costums.»

Atribuïa a la pintura un paper que hauria concedit al cinema si l'hagués conegut.

JEAN VIDAL

(Copyright Opera Mundi)
(Segueix a la pàgina 8)TIVOLI Dilluns 3 febrer 1936
a la nit ESTRENA

 EL ULTIMO CONTRABANDISTA
DEL MAESTRO LUNA

COLISEUM

PRESENTARA EL DILLUNS

LOS ARTISTAS ASOCIADOS

creación de

GEORGE ARLISS

con MAUREEN O'SULLIVAN

Un film que
constarà entre
els millors de
l'any actual
i que
recomanem
encaridament
a tots
els lectors de
MIRADOR

L'obra cim de 1936

COLUMBIA FILMS presenta a

PETER LORRE EDWARD ARNOLD
MARIAN MARSH

CRIMEN Y CASTIGO

Cuando un hombre de extraordinario talento de refinada mentalidad, empuja el arma homicida...
AUTOR: FEDOR DOSTOIEVSKIY JOSEF VON STERNBERG
Un film Columbia

EL TEATRE

PANORAMA La crisi teatral

(Ve de la pàgina anterior)

Altres vegades hem parlat, no fa pas gaire, del quarantenari de la invenció dels germans Lumière, que ha estat commemorada arreu del món.

Aquí, a Barcelona, a guisa de commemoració es projecta actualment al Savoy un film documental titulat *Quaranta anys de cinema*, confeccionat amb materials autèntics.

S'hi poden veure els aparells predecessors del dels Lumière: el *taumatrop* del Dr. Paris (1825), el *zootrop cilíndric* (1868), el *fusell fotogràfic* de Marey (1882), el *kinoscop* d'Edison (1896), i el primer aparell de Lumière, que filmava i projectava a la vegada.

Com és sabut, el primer film realitzat, després d'innombrables provatures, pels germans Lumière, era la sortida de llurs obrers de la fàbrica de Lyó, i després l'arribada d'un tren a l'estació de La Ciotat.

Seguí a aquests *L'arroseur arrosé*, film còmic, un dels personatges del qual és el jardiner dels germans Lumière. Potser és aquest el primer film, en el sentit estricte del mot, car es tracta d'una sèrie d'imatges relligades per una continuïtat de l'argument; és, més precisament, un *sketch* embrionari; així com els altres dos són uns documentals embrionaris.

Ningú no podia pensar, segurament, la volada que pendria aquell invent que al principi només semblava una curiositat científica. I que la prengué en el curt espai de quaranta anys, permetent de veure-la als seus inventors. Com és sabut, el propi Louis Lumière, com per commemorar, ell també, la seva pròpia invenció, presentava, ara fa un any, un nou perfeccionament del cinema, el *releu*, que encara no és objecte d'aplicació pràctica, però que indubtablement no trigarà a tenir-ne, com el color i el so, esdevingut aquest darrer inseparable ja de la imatge.

Aquesta rapidesa d'evolució del cinematògraf permet que un film com *Quaranta anys de cinema*—que són tota la vida del nou art—puguí encara ressuscitar els records de moltes i moltes persones, evocant així llur joventut o llur infància.

Mona Lys

Una altra artista de cinema que ha mort en circumstàncies misterioses. La mateixa data de la seva mort no és segura i ha estat objecte d'afirmacions diverses; hom diu que al costat del seu cos s'han trobat flascons d'estupefaents i els resultats de l'autòpsia no han estat igualment interpretats. La premsa ha revelat, a més a més, un fet estrany: el metge que hi acudí, trobà la *vedette* totalment nua, cosa que ha fet suposar que es tractava d'una posta en escena.

Mona Lys es deia veritablement Andrée Milteau i acabava de rodar a Berlín *Donogoo-Tonka*, film que encara s'ha d'estrenar, inspirat en la novella del mateix títol de Jules Romains.

Notícies curtes

Sacha Guitry rodarà les *Mémoires d'un tricheur*, novella de la qual és autor.

—S'ha dit que, per por dels *gangsters*, Marlene Dietrich ve a Europa. Ara hom afegeix que ve també perquè les taxes i impostos que cal pagar a Hollywood són literalment esclafadors.

—Film de Carole Lombard, supervisat per Lubitsch: *Importat de París*, sobre l'espionatge de la *haute couture*.

—Un astròleg ha predit que aquest any 1936 el cinema francès adquirirà la preponderància en les pantalles de tot el món. D'aquí un any, si hi pensem, en tornarem a parlar.

—Jacques Copeau ha debutat al cinema en *Sota els ulls d'Occident*, film de Marc Allegret.

—Charles Laughton serà el protagonista d'un *Cyrano* dirigit per Korda.

—En una revista francesa hem trobat aquesta traducció de *La traviesa molinera*: *La meunière débauchée*.

—Vera Korene y Cary Grant seran els protagonistes d'*El crim de lady Pinkerton*. Es tracta d'un film anglès.

FITO

CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 41655

SAVOY
LES ULTIMES NOTÍCIAS DEL MÓN

PASSEIG DE GRACIA, 86.—Telèfon 76988
Sessió continua des de les tres de la tarda a la una de la nit

BUTACA, UNA PESSETA

NOTICIARIS FOX MOVIE TONE
i FRANCE ACTUALITES

Edicions especials de la mort del
REI JORDI V

BETTY SE'N VA A LA GUERRA.
dibuixos de Betty Boop

LA PREMSA FILMADA.
Reportatge especial de la Gaumont
British: GRAN SETMANA LUMIÈRE.
40 anys de cinema, producció
Inter Film. Un programa cinematogràfic 1900...

Ja ho vaig dir anys enrera: nosaltres —els dramaturgs, els actors, els directors de teatre— no hem de creure en l'existència d'una crisi teatral *sui generis*. Tan sols hi ha una única crisi gran, en la qual ens trobem submergits tots plegats: tant els escriptors com els hotelers, tant els fabricants d'automòbils com els pintors, tant els comerciants com els mateixos reis o els mateixos captaires. Si he d'ésser franc, certa-

Grete Mosheim i Richard Romanowsky en la comèdia
«Die Feen», de Molnár (1931)

ment em semblaria millor engegar a passeig aquesta paraula de «crisi». Això ja no és cap crisi, això ja són els set anys primers dels quals tant ens van parlar abans. «Crisi» sembla significar coses desagradables de més curta duració; i, en canvi, això que devasta el món actualment, té com característica més desagradable el fet que no mostra cap tendència, però absolutament cap, de desenvolupar-se en un termini breu. Dissortadament, no es tracta ja de crisi, sinó més bé d'un estat durable de coses. Doncs bé, a desgrat de tot es va escampant la paraula «crisi» i tothom s'hi aferra com a un salvavides, tant els polítics com els directors de teatre... de poc talent.

Aquest estat de coses, o, si voleu, aquesta «crisi», va pegar dos cops molt grans al teatre: el primer, a l'escena; i el segon, a l'assistència. Quant a l'escena, el teatre va perdre la seva llibertat; quant a l'assistència, va perdre una cosa encara més important: els diners. La institució del teatre va viure sempre pel fet que la gent, poc preocupada de la xavalla, anava de nit a un edifici luxosament il·luminat, per a fruitir-hi de la llibertat de l'esperit. Avui dia, tothom es preocupa ja una mica de les monedes, per petites que siguin, i ho fan fins aquells que no en tenen cap necessitat, fent com si se n'haguessin de preocupar; perquè si no, els altres malpararien d'ells, l'Estat els ajudaria la contribució i tothom els envejaria. I quant a la llibertat de l'esperit... amb això s'ha acabat en gairebé totes les escenes del món. (Ai, si avui volgués intentar algú lluitar amb tota una sèrie d'obres de teatre contra un paràgraf del Codi Civil, com en el seu temps Dumas fill!) No hi ha país al món, per lliure que sigui, en el qual teatre i autors puguin

fruir de llur antiga llibertat. Es precisament el món més lliure, l'Amèrica del Nord, el que en això ha pres la davantera, i hem arribat avui dia a l'extrem de veure prescrit, amb gairebé tots els detalls, quines són les obres que s'han de representar. Comprendem molt bé que en temps difícils l'Estat no toleri una opinió política contrària a la seva que faci propaganda des de les «taules que representen el món»; cada

Estat és prou fort, i les opinions contràries a l'oficial —per dir-ho amb una paraula vulgar— s'han compromès molt en aquests darrers deu anys. (Després, no oblidem que el que és en un país opinió contrària, representa en una altra nació, precisament, l'opinió oficial de l'Estat.) Ben mirat, el mateix fet que el teatre —aquesta institució creada per la llibertat i que viu de llibertat— hagi de sotmetre's avui, escena per escena, a la censura de tota mena d'entitats, associacions, empreses, professions i oficis, als savis especialitzats en moralitat pública, a venerables dames susceptibles encara a desgrat de llur edat, i a molts altres més que exerceixen una censura tant abans com després de la representació; ja aquest sol fet és un fenomen malaltís. Un autor d'avui, un cop la seva obra escrita, ha de tornar a llegir-la vint vegades abans de deixar-la de les seves mans. El protagonista es diu *Dupont*? Quants *Duponts* hi haurà que protestin després! Val més, doncs, batejar-lo de *Gupont* (i poso com exemple un nom francès, per tal de no ferir cap susceptibilitat nacional.) Un dels protagonistes de la teva obra comet un crim? Es príncep o comte? Es relligador de llibres?

Es otò-rino-laringòleg? Burot?... Al pobre autor tots li donen grans mals de cap: tots aquests oficis protestaran, i l'un o l'altre amenaçarà amb un procés davant els tribunals. Abans, qui es preocupava de tals coses? Però avui dia tots estem plens de cicatrius, tots som susceptibles, tothom està nerviós, tothom protesta. Si per casualitat, en una escena de l'obra teatral, un comerciant fa suspensió de pagaments, l'autor rebrà des de l'endemà una pila de lletres: «Es possible, senyor Molnár, que vostè tingui aquesta visió dels honorables comerciants?» Si una noia «cau», en l'obra: «Però és aquesta la vostra opinió sobre les nostres filles, Sr. Molnár?» Podríem dir amb la consciència tranquil·la que una censura de debò, manejada raonablement per persones competents i intel·ligents, podria ésser encara molt més tolerable que aquesta censura injusta i terrible del mateix públic que dificulta la representació de tantes obres boniques, si no la fa completament impossible. No és tan sols el poder de l'Estat que limita avui dia pertot arreu la llibertat del teatre, sinó l'abús veritablement internacional de ficar-se en tot, de destorbar l'autor, d'amoïnar el director de teatre; aquest mal costum era completament desconegut pel feliç Aristòfanes i pels gairebé tan feliços Shakespeare, Dumas o Echegaray. No crec que exageri la importància d'aquest mal costum, en afirmar que també és una de les causes del malestar del teatre. Aquesta delimitació de segon grau d'una llibertat que ja sense això és prou limitada.

Sense diners, el teatre podria viure encara d'una manera o d'una altra. Teatres i directors no solien fundar mai llurs empreses sobre uns ciments d'or comparables, per exemple, als de les fàbriques de canyalada. Tinc un company en les lletres que sol repetir sempre que fins ara tots els directors de teatre han acabat essent pobres. El mateix s'afirma també de l'apassionat jugador de cartes. *Tan sols pot guanyar qui sapiga acabar a temps.* La manca de diners no és, doncs, el mal més gran. Però si al teatre mateix, al contingut de les obres que representa i a les idees serioses o còmiques, se'ls treu a poc a poc, cada any més, llur llibertat, això ja és molt greu. Això sí que és quelcom que podríem anomenar «crisi», amb més dret que aquell trist fet que els que no tinguin diners ni per anar a comprar-se un parell de sabates, tampoc no els tindran per anar al teatre...

FERENCZ MOLNAR

DEL TEATRE OFICIAL

Noves reflexions sobre el repertori

Imaginant que un dia o altre hom s'ha de decidir a constituir el teatre oficial català d'una manera digna i eficient, escrivim, ja fa alguns mesos, un article que fou publicat en aquest mateix lloc (1). En aquell article, en vistes a quan arribarà el venturós dia que hom vulgui fer les coses seriosament, no per a l'enlluernament momentani de les multituds ni per a afavorir uns quants amics o companys de causa, sinó per a encarrilar d'una vegada la nostra vida escènica per viaranyos un xic més amples i

deturpat per tots els vicis de l'abandonament en què el trobava. Mancat d'una tradició clàssica on recolzar-se, ell tampoc pogué ésser clàssic com ho hauria pogut ésser si unes altres circumstàncies l'haguessin ajudat. Després del seu, no pensem que hom pugui citar gaires noms més. Com a dramaturg, cap; com a comediògrafs, sí d'alguns i productors d'una obra ben estimable en conjunt, però sense cap justificació per a proposar-los com a clàssics —que vol dir tant com modèlics— per a la formació d'aques-

Una escena del «Pickwick Club» representat pel Teatre d'Art de Moscou

profitosos que els que segueix a empentes i tomballons ja des de qui sap quant temps —tasca que, en veritat, no hauria pas d'ésser d'uns resultats immediatament tangibles, ans esperables després d'alguns anys de treball i d'esforç—, d'entre tot allò que hom haurà de tenir en compte si, segons venim a suposar i és de llei, es vol dur a terme una obra d'exemplaritat, d'al·lisonament, de to i de qualitat, en suma, vollem assenyalar com a una de les coses més importants a considerar i estudiar atentament, i potser davant de tota altra, el repertori, tema al qual som aficionats de temps i del qual no era pas llavors la primera vegada que ens n'ocupàvem, com, probablement, tampoc serà aquesta la darrera.

Dèiem allò partint de la base que el teatre oficial de qui parlàvem no seria una companyia o empresa subvencionada per les institucions, més o menys intervinguda, més o menys assessorada, sinó constituint el mateix una altra institució, amb tot el que de la possessió d'aquest caràcter es deriva. Exempt de concurrència, lliure de preocupacions crematístiques, emparat pels organismes de govern i amb una seriosa i estricta responsabilitat; i acabàvem aquell article preguntant-nos com formaríem el repertori en què basar l'actuació d'aquest teatre oficial i d'on treuríem les obres que haurien de constituir-lo.

La resposta a aquesta pregunta, per a nosaltres, no pot ésser pas gaire satisfactòria per al col·loisme paralistic. Perquè, fet i fet, aquest repertori bàsic per a l'actuació del teatre oficial que imaginem hauria d'estar format exclusivament d'obres d'innegable qualitat, d'obres d'aquelles sobre l'excel·lència de les quals està tothom d'acord, d'aquelles obres que no són pas d'acè ni d'allà, ni d'ahir ni d'avui, sinó de tot arreu i de tots els temps. I d'aquestes, si no volem enganyar-nos, bé hauríem de confessar que no n'existeixen pas moltes en la nostra producció autòctona.

Perquè no es tractaria pas de constituir un repertori per a glorificar la memòria d'autors per a la glòria de bastants dels quals el millor que es pot fer és guardar llurs produccions amb pany i clau per tal d'evitar-los una confrontació amb les idees, els gustos i els sentiments d'avui, la qual no podem dubtar que els seria més perjudicial que beneficiosa. El cas seria de constituir una llista d'obres modèliques, de les quals hom pogués treure aquella educació, aquell exemple, aquella orientació i aquell estímul que tanta falta ens estan fent.

De la nostra producció nacional, sincerament, ben poques creacions podríem assenyalar que ens servissin per al cas. El nostre autor màxim, Guimerà, no és pas un clàssic, i molt se n'hi falta. L'hem de veure moltes vegades endut per una volada genial, molt sovint embalat per una formidable empena èpica, però moltes vegades, també, l'hauríem de constatar deixat i convencional i, també sovint, pedestre i banal. Genial, sí, però excessivament incorrecte, primitiu i carregat de tòpics massa d'època per a aspirar a ésser eterns i amb un llenguatge

ta llista bàsica ideal que volem constituir. El millor patriotisme creiem nosaltres que consistiria a anar a cercar fora de casa el que a casa no trobem. És clar que ens seria molt més plaent que aquest teatre oficial que somiem pogués ésser dedicat ja de bon començament a la consagració dels nostres valors d'una manera exclusiva —com després hauria d'anar esdevenint—, i que fos d'aquests que poguéssim treure l'al·lisonament i el model, que és el que passa amb les escenes oficials d'altres països. Però ja hem vist quina poca cosa és aquella amb què podem comptar en aquest sentit. Tot amb tot, en aquest repertori ideal no hauríem de deixar d'incloure algunes obres —poques— ben triades de la nostra producció, però el que hauria d'ésser-ne el moll de l'os, per a nosaltres, serien d'altres que ens són ofertes i que formen part del patrimoni de tota la humanitat.

Bones traduccions d'obres ben seleccionades del teatre isabelí anglès, del francès del gran segle, dels grecs o dels llatins, dels italians, dels alemanys i dels russos, de tota aquella riquesa que podem anar a saquejar a mans plenes sense por d'arribar a exhaurir-la mai, haurien de fer molt i molt per a l'elevació del to, per a l'afinament de la sensibilitat, per a la correcció del gust, per a l'educació de la intel·ligència de la nostra gent de teatre tota i el seu públic, en posar-los al davant aquells bons models.

Quant al que es necessitaria per a realitzar aquesta comesa, que no seria res menys que una bona direcció general, una bona direcció particular, una bona interpretació, una bona posta en escena, etc.; en resum, una bona escola que pogués oferir-nos aquests elements, quan arribés l'hora, dins aquest pla que imaginem també caldria que hom se'n preocupés una mica.

JOAN CORTES

(1) Vegi's MIRADOR, n.º 339, 15-VIII-35. Joan Cortès: *Reflexions sobre el repertori*.

URQUINAONA

Demà estrena

El dolç romanticisme de
"Volen les meves cançons"
i l'exquisida tendresa de
"Mascarada"
solament són comparables
amb la forta emoció
d'aquest film de
Willy Forst

—Està esperant una dictadura... Els especialistes diuen que té un magnífic esquelet nòrdic.

(New Masses, Nova York)

CINEMA CATALUNYA

AVUI I CADA DIA

Una esbojarrada i divertida comèdia en espanyol

TE QUIERO CON LOCURA

Completa el programal
COMPAÑEROS DE VIAJE
amb Edmund Lowe, Claire Trevor, Adrienne Ames

AVUI

GEORGE RAFT

i

JOAN BENNETT

EN

LA DANZA DE LOS RICOS

PRODUCCIO COLUMBIA

MARYLAND

LES LLETRES

UN GÈNERE DIFÍCIL

Contes i «nouvelles»

La concessió del Premi Crexells 1935 a Ernest Martínez-Ferrando per la seva recent novel·la *Una dona s'atura en el camí*, ha donat actualitat al tema interessant de si el conte i la novel·la tenien alguna relació com a gènere literari i si, per tant, els contistes nats podien esdevenir fàcilment novel·listes. Aquestes preguntes porten, de passada, a considerar l'estat actual, dintre la nostra literatura, del conte com a gènere literari definit i a valorar l'obra dels escassos contistes catalans contemporanis.

Una dona s'atura en el camí, que de fet és la primera novel·la llarga del meritíssim escriptor que és Martínez-Ferrando, ha servit en general perquè hom recordés la qualitat excel·lent dels contes que havia publicat anteriorment el seu autor i per a destacar que els passatges millors del llibre premiat pel Crexells eren, en realitat, contes intercalats que podien ésser perfectament despresos del conjunt de l'obra i formar un cos a part. Martínez-Ferrando, contista de mèrit, ens ha donat un llibre de molt to literari, però que no arriba a tenir la unitat i l'ambició d'una novel·la, i que, més que consagrar com a novel·lista el seu autor, confirma les seves dotes de bon escriptor de contes.

I, tot justament ara que el conte sembla oblidat a Catalunya, jo voldria remarcar com aquest gènere de literatura imaginativa, després de tenir uns moments brillants en les nostres lletres, ha estat deixat de banda per la novel·la. Autors que han escrit llibres de contes d'un valor indiscutible, com Alfons Maseras, Millàs-Raurell, Domènec Guansé, Carles Soldevila i Joan Mingué, o bé han lliurat totes llurs activitats literàries a la novel·la i al teatre, o bé romanen en una inactivitat absoluta. Potser hom considera el conte com un gènere inferior, però el cas és que són ben rars els casos d'escriptors catalans que creguin convenient d'alternar el conreu de la novel·la i la narració curta. Miquel Llor és potser l'únic que ha sabut mantenir aquest conreu simultani de dos gèneres: debutava amb una novel·la i en ella ha trobat èxits ressonants; però qui podrà, tanmateix, negligir en el conjunt de la seva obra la importància intrínseca dels contes del volum *L'endemà del dolor* o de les històries que segueixen la novel·la que dona el títol al llibre *L'oreig al desert*? En un conte i en una novel·la pot haver-hi tanta quantitat d'humanitat, tanta qualitat de literatura com en la millor novel·la, i Anglaterra, terra de grans novel·listes, ens dona l'exemple d'un Aldous Huxley que fa alternar grans novel·les com *Those Barren Leaves* i *Point Counterpoint* amb els contes deliciosos de *The Gioconda Smile* i amb les *nouvelles* brillants d'*Uncle Spencer*. Somerset Maugham, novel·lista i autor dramàtic famós, no vacilla a fer derivar la seva glòria més legítima del fet d'ésser un contista de gran classe, i una de les figures literàries més destacades de les lletres angleses modernes és la malaguanyada Katherine Mansfield, autora d'uns quants volums de contes i *nouvelles* que han bastat per a guanyar-li una fama que el temps no fa sinó augmentar.

Per això, cada vegada que és publicat un llibre de contes en català, jo el rebo amb un interès que de vegades és encara més gran que el que en desvetllen les pàgines intactes d'una novel·la. No fa gaire han sortit tres llibres de narracions curtes. El fet que, en un aspecte o altre, m'hagin decebut tots tres, no ha bastat per a fer-me perdre l'interès il·lusionat amb el qual caig començar llur lectura. El primer d'aquests llibres és escrit per J. Roig i Raventós, i en ell l'autor de *L'Ermita Maurici* confirma totes les qualitats que li han guanyat un públic fidel i que troben en llur mateix excés el principal defecte, *La Rica Pobra*, el conte que obre el volum i indubtablement el més reeixit, és divertit, té el valor d'una estampeta barcelonina acolorida i plena de tipisme. El

Capellà, que la segueix, té un començament magnífic i que fa esperar moltes coses que ens són negades per l'afany d'exemplaritat de l'autor, apòstol infadigable del bé, que no vol mai deixar en les tenebres del pecat les seves criatures, ni que siguin un apatxe embriac, com aquell infeliç Pierre Sargent que ens descriu en un altre conte. *L'aiguat* i *La mirada eterna* tenen el caràcter d'uns aiguaforts, amb un punt d'exageració.

Roig i Raventós

Roig i Raventós, home d'una bondat evangèlica, no sap crear personatges dolents que al mateix temps siguin humans. Quan la trama de la seva narració en reclama un, carrega tant les tintes que el fa esdevenir grotesc i absurd. I quan s'emprèn un humorisme fàcil, com en *Els bornis*, els encerts expressius i els contrastos feliços es perden en un desenllaç poc afortunat.

Potser, tot i trobar-se en els antípodes ideològics de Roig i Raventós, els llibres de contes de Pere Foix, *Homes d'Amor i de Guerra*, i de Jaume Tarrades, *Enlla de les hores*, peguen dels mateixos defectes que malmeten l'esforç de l'autor de *La Rica Pobra*. En el llibre de Pere Foix hi ha una mena d'ingenuïtat humanitària que s'esbrava en discursos i en sobtats entindiments damunt els personatges dissortats que ens pinta. Les injustícies de la societat, les crueltats de la guerra, de l'emigració, o del règim carcelari, els conflictes dels sexes, són plantejats d'una manera primària i resoltos barrejant, apellant gairebé sempre als desenllaços tràgics, per absurds que siguin. Aquesta aplicació a priori de les teories avançades a casos particulars dona de vegades resultats repel·lents com el dels contes *Dos Amors* o *La Doctora Ferreiro*. La passió que posa Pere Foix en l'exposició de les injustícies socials o de les dissorts individuals arribaria a impressionar si els seus recursos fossin més artístics, si la truculència no malmetés el seu esforç.

Jaume Tarrades és un debutant. El seu primer llibre *Enlla de les hores* ha estat publicat en una edició d'un luxe dubtós, que més aviat haurà perjudicat que no servit els contes que presenta. Una certa audàcia verbal, amb un regust marcat de petulància i d'inseguretat en el significat del lèxic, acompanya una literatura pessimista, que es complau en la descripció de la malaltia, de l'odi i de la sofrença. Potser la intenció de l'autor és de fer amb els seus contes allò que algú en diu «literatura proletària» i que encara no ha estat possible de definir i, sobretot, de presentar. Però és difícil que els seus mitjans expressius i la seva tendència a la divagació li permetin mai, si no es sotmet a un esforç autocrític considerable, d'arribar a interessar, no ja una massa popular, per a la qual la literatura que conrea Jaume Tarrades seria una cosa incompreensible, sinó una selecció, a la qual no espanten les audàcies d'expressió ni de concepte, sempre que estiguin ben dites i narrades amb les mínimes exigències de la tècnica literària.

RAFAEL TASIS i MARCA

L'actualitat literària

Poesia i prosa de Verdaguier

Aquest volum VIII de les *Obres Completes* de Jacint Verdaguier, en l'edició definitiva que en publica la Llibreria Catalònia, servirà perfectament per als gustos que posen en un mateix nivell de qualitat, i àdhuc de vegades en un pla superior, la prosa de l'autor de *L'Atlàntida* i la seva poesia. I cal dir que tant de l'una com de l'altra, les mostres que hi ha en aquest llibre no poden pas ésser millors. Les *Rondalles* i la traducció del *Nerto* de Frederic Mistral, per la prosa, el *Bellem*, *La Fugida a Egipte* i *Lo Somni de Sant Joan*, per la poesia, fan d'aquest gruixut volum de recent publicació una demostració impressionant del geni de l'idioma, de la tendresa i la fe que eren les característiques de l'obra de Verdaguier. Podem admirar la vasta construcció i l'empena èpica de *L'Atlàntida* o de *Canigó*, però haurem de reconèixer que el millor Verdaguier, el més autèntic, està en aquests idíl·lis i cants de bressol de *Bellem*, en les siluetes de sants que formen *Lo Somni de Sant Joan* i en la ingenuïtat expressiva de les *Rondalles*, tan vivents com si sortissin del mateix poble, i contades en un idioma gustós i acolorit, que no ha envellit gens ni mica, sinó que amb els anys ha guanyat, com el bon vi, en flaïre i gust.

«Per la restauració del Monestir de Poblet»

Ràdio Associació de Catalunya es proposa realitzar una campanya popular per tal d'obtenir la restauració del Monestir de Poblet i reintegrar les despulles del Príncep de Viana al seu sepulcre en el famós cenobi. Per arribar a aquests resultats — i de llur assoliment magnífic n'és prova aquest volum publicat fa pocs dies, en el qual es recullen totes les conferències que foren radiades per l'esmentada emissora —, obtingueren els iniciadors de l'empresa la cooperació del Patronat de Poblet, amb el seu egregi president, el venerable Eduard Toda, i no els manca pas la col·laboració d'historiadors, arqueòlegs i poetes que volgueren pendre part en la campanya nobilíssima. La restauració total dels nostres monuments històrics — i després del de Ripoll, ja atès, els de Poblet i Santes Creus són els que més urgentment reclamen l'atenció de Catalunya — és una empresa llarga i costosa, en la qual l'esforç conjunt dels organismes públics i de la iniciativa privada es fa necessari. Per això, haver reeixit a crear un ambient favorable a una tal empresa, haver desvetllat una curiositat i un entusiasme populars en aquest sentit ha d'ésser un motiu d'honor per a Ràdio Associació de Catalunya.

El volum que acaba de publicar, resum d'aquesta campanya, té un veritable interès intrínsec, a més del seu valor sentimental. En ell una vint-i-cinquena de noms destacats en la història i l'arqueologia catalanes glosen tots els aspectes del Monestir de Poblet i ajuden a formar-ne una silueta completa. Els retrats de cada un d'aquests escriptors, dibuixats a la ploma per Sant-salvador, així com una abundosa part de documentació fotogràfica, ajuden a donar un valor documental a aquest llibre, d'una presentació impecable, i destinat a ésser repartit gratis entre els cooperadors a la campanya per la restauració del Monestir.

Una antologia nadalenca

Cançoner de Nadal és un llibre adreçat als infants de Catalunya que ha publicat l'Editorial Joventut. Antologia nadalenca catalana, la inspiració popular anònima i la veu dels nostres millors poetes s'hi concentra a cantar les glòries de la gran festa cristiana. Trobar, alternades i harmòniques, la veu de Salvat-Papasset i de l'anònim evocador d'*El Cant dels Ocells*, les de Verdaguier i Josep Pijoan, el Carner saborós d'*El Rústec Villancet* i la *Balada* per a cantar-la els pirates, al costat de tota la imatgeria de pessebre, és el cançoner nadalenç, i Sagarra i Marià Manent i Maragall... Una mostra magnífica de la poesia catalana inspirada en la diada de Nadal i ofert a als infants, però en la qual els grans trobaran intacta l'emoció puríssima de la infantesa.

«U. H. P.» de N. Molins i Fàbrega

La història de la revolució d'octubre a Astúries és prou rica en ensenyaments de tota mena i en episodis dramàtics i sagnants perquè justifiqui els llibres que han estat publicats per a comentar-la. Després del sensacional i clandestí *La Revolució fou así*, de Manuel D. Benavides, U. H. P. (*La Insurrecció Proletària a Astúries*) que ha escrit en català N. Molins i Fàbrega, és una narració ordenada i metòdica d'aquells dies turbulents. La revolució i la repressió són detallades i documentades per N. Molins i Fàbrega, que aprofita el tema per a extreure conclusions polítiques favorables a les doctrines del comunisme d'esquerra, altrament dit trotskisme, del qual ell i Andreu Nin són els ambaixadors a casa nostra. Una tal obsessió proselitista és, sens dubte, l'únic inconvenient que té aquest llibre ple de dades interessants i escrit, si no amb un gran talent literari, amb un estil cenyit i correcte.

R. T. M.

ACABA DE SORTIR
QUATRE GOTES DE SANG
(DIETARI D'UN CATALÀ AL MARROC)
per J. M. Prous i Vila

NOVEL·LA? NARRACIÓ? POEMA?

Gotes de sang, damunt la roca verge, enlla de les desertes terres d'Àfrica. Una guerra colonial «... vista i viscuda per un fi temperament de poeta...»

DEMANEU-LO A TOTES LES LLIBRERIES
Un volum de 340 pàgines de text. 5 pessetes

Paul Eluard

L'exposició Picasso que en aquests dies ha tingut la gràcia d'agitar una mica, no gaire, l'encalament de la nostra vida artística, haurà fet, almenys, un bé positiu. Em refereixo a la vinguda del poeta francès Paul Eluard, adherit al grup sobrerrealista parisenc, que ha llegit punts de vista sobre Picasso, versos als Amics de la Poesia i, finalment, ha donat una conferència a l'Ateneu Enciclopèdic Popular sobre el tema, no sé si ja suggestiu, de Comunisme i Sobrerrealisme.

Paul Eluard (foto Man Ray)

Paul Eluard és, amb tot, un dels dos o tres primers poetes amb què compta la poesia francesa d'avui. En fer aquesta afirmació, procurem, és clar, de pensar amb tot-hom. Des de qualsevol pensament, però, la silueta precisa i incisiva de l'autor de *La vie immédiate* es decanta per afeixugar-nos bellament amb la seva ombra. Els qui s'enfrontin per primera vegada amb la seva poesia ardent, si no són sords, sentirán un batre d'ales que preludia la proximitat de meravelloses descobertes. Moltes coses el lliguen amb els millors lírics de sempre. D'altres amb les eventualitats d'escola i de temps. Mai però amb l'extensió que un esnobisme beat podia esperar.

No fóra honest voler demostrar, per exemple, com algú ha dit, que la poesia de Paul Eluard de sobrerrealista només en té el nom. Ultra un sentit elemental de delicadesa que no permet de bandejar un adjectiu amb el qual ell es complau d'emparar-se, al qual ell és simplement submis, ens ho privarien simples constatacions no gaire profundes a causa de llur òbvia claredat. Hi ha però en qualsevol adjectiu derivat d'una escola una limitació que defuig tota obra poètica veritablement important. No sé qui deia que en tot intel·lectual hi ha un herètic. Apliqueu la sentència als poetes més submisos a qualsevol cànon, i us sortirà bé. I potser encara, en aquest cas, fóra més just que parlar d'heretgia, referir-se a una fatal superació de punts de vista forçosament limitats si voleu mantenir cohesió i imperi. En aquest sentit sí que és més just d'anomenar Paul Eluard simplement poeta que no pas cobrir-lo d'etiquetes que un altre dia, tot valorant la seva obra, no tindran seguretat la importància d'avui.

Ell ha estat, altrament, el qui ha volgut donar al sobrerrealisme — esgarrafeu-vos! — un sentit tradicional. El sobrerrealisme hauria existit sempre, manifestació d'una força corrosiva i dissolvent enlla de la història. Tot i la desviació que aquest eixamplament de límits podria motivar, no hi ha dubte que en un cert sentit el salvaria. A mi em plau encara de referir-lo a l'obra poètica de Paul Eluard, per tal com en aquest cas s'exemplifica del tot aquest sentit de continuïtat. Ell és, com deïem, tan simplement poeta que pot fer pensar en molts altres poetes que han existit. Cerqueu-hi, més aviat que una novetat llampanant, una significació eterna. Unicament així no us sentireu defraudats com d'ésser sincer s'hauria sentit defraudat l'iconoclasta rabí que cercava només el que escandalitzava o fa riure o subleva. Eluard ataca més aviat unes zones emocionals més mesuradament humanes. Jo no dubto que la seva poesia mouria el cor d'aquella noia que només s'ha estremint amb l'arravatament impetuós d'aquells grans poemes de l'època històricament romàntica. Ella, amb el seu abandonament generós, es lligaria potser més bé que ningú amb el sentit íntim de la poesia d'Eluard, el qual, àdhuc en el seu aspecte personal, amb la seva manera d'entendre la poesia, en la qualitat exclusivista de la seva vocació, fa pensar en alguns d'aquells éssers fràgils i purs que bastien llur somni dintre una absència de tot, i perfumaren amb llur vol fulgurant les imaginacions més capritxoses. Poeta amb una torbadora condició d'exclusivitat. I tal-

ment com innombrables generacions s'han imaginat que havia d'ésser un poeta.

El tema gairebé únic de la poesia d'Eluard és l'amor. No ens fóra fàcil de trobar una fidelitat tan absoluta com la seva. Poesia eminentment eròtica, de juvenesa indefallent que renova sempre el seu entusiasme i la seva força. Hi ha un cultiu fervorós que no pot deixar de satisfer uns vint anys amants. Les possibilitats o les impossibilitats d'una comunió eternament cobejada són suggerides. El poeta crida inlassablement un amor, un cos, i els seus crits esdevenen de vegades anguniosos per tal com expressen un desig que no pot ésser mai del tot sadollat. Qualsevol dels seus llibres — *L'amour la poésie*, *La vie immédiate*, *La rose publique*, *Facile* — s'aturen a explorar aquest sentiment i inspiren una mena de convicció, de fe en l'amor, que fan l'arrel segurament de la intimitat poètica de Paul Eluard. Aquest amor s'implica sovint amb un desig de comunió total amb éssers i coses, amb un emportament generós que crida tothom a viure més purament. Paul Eluard se'n mostra fervorós d'un sentiment de solidaritat que en aquesta època ha estretit els millors cors. En aquests caires la seva poesia és d'una actualitat palpant; i és curiós de creure com aquest sentiment es combina amb la solitud que encerra les seves hores d'amor, talment com si àdhuc en la cambra tancada arribessin fèbils ecos de quelcom que es plany a fora.

De totes aquestes coses, en contraposició als vents predominants en la producció sobrerrealista, Eluard s'atura en caires, no diré amables, però sí bells. Trobareu allusions a ferments revulsius, però predominen encara els aires nets, la generositat, una bonesa essencial. Dintre aquests aires són donats elements de païsatge que tornen a renovar una sensibilitat romàntica. Tot és mou amb una notable contundència; tanmateix, els rius, les albes i l'herba continuen llur imperi.

Paul Eluard ha sabut crear, com tot gran poeta, una forma al servei del seu sentiment. Forma breu, trencada, confidencial, que és doblega meravellosament a tots els matisos, i reduïda a les paraules i la sintaxi més elementals. Qui hagi sentit com llegeix els seus versos comprendrà, encara, el perquè de certes formes expressives que podien haver-li semblat maníatíques o d'escola. Enlla d'aquests versos trencats, incisius, ixen de tant en tant decaïllats perfectes amb una impressionant claredat contrastada. Els esclats sovintegen i dintre un poema certs fragments es destaquen amb un ímpetu precís. Paraules i ritmes vénen sempre escalats amb un foc que neix de l'arravatament més complet, impossible de localitzar, que es troba arreu de la seva obra i de la seva personalitat. Un llevat de flama sembla substancial al seu dir poètic. Mai no pica en fred. Una llum càlida ho decora tot.

Als qui voldrien involucrar totes les coses en judicis massa fàcils és aconsellable la lectura de Paul Eluard, per tal com en ella es palesen benifets innegables que unes determinades provatures han originat. Certs matisos expressius, la plasticitat absorbent de la imatge, es pot dir que han augmentat en aquests darrers temps, gràcies a aquestes provatures i, per més que aquestes en definitiva entranyin un fracàs, amb una extensió inimaginable. I és precisament en l'estadi de la poesia, i per motius que no fóra difícil d'evidenciar, on aquestes conquestes han estat més clares. En Eluard trobareu, ultra un poeta situat dintre la més pura lírica universal, la justificació de certs tics i de certs excessos que signifiquen sempre una llicència, alhora que una conquesta, i que fóra inútil de voler refusar, per tal com ens han fet una mica a tots.

JOAN TEIXIDOR

Les darreres novetats franceses

LLIBRERIA

Louis Bergé

Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Kiosque Français

Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

Gairebé tots els graciencs
compreu els seus llibres a

GRACIA - LLIBRERIA

ASTÚRIES, 8

CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

DARRERES NOVELTATS FRANCESSES D'EXIT

Vicki Baum - <i>Sait-on jamais?</i>	8.25 ptes.
Alexis Carrel - <i>L'home, cet inconnu</i>	9.90 "
Geneviève Fraucconier - <i>Les étangs de la Double</i>	8.25 "
Fançois Mauriac - <i>Les anges noirs</i>	8.25 "
Joseph Peyré - <i>Sang et lumières (Prix Goncourt)</i>	8.25 "
Claude Silve - <i>Bénédiction (Prix Fémina)</i>	8.25 "

DE VENDA A LA

LLIBRERIA CATALONIA
RONDA DE SANT PERE, 3 TELÈFONS: 11147 - 12456

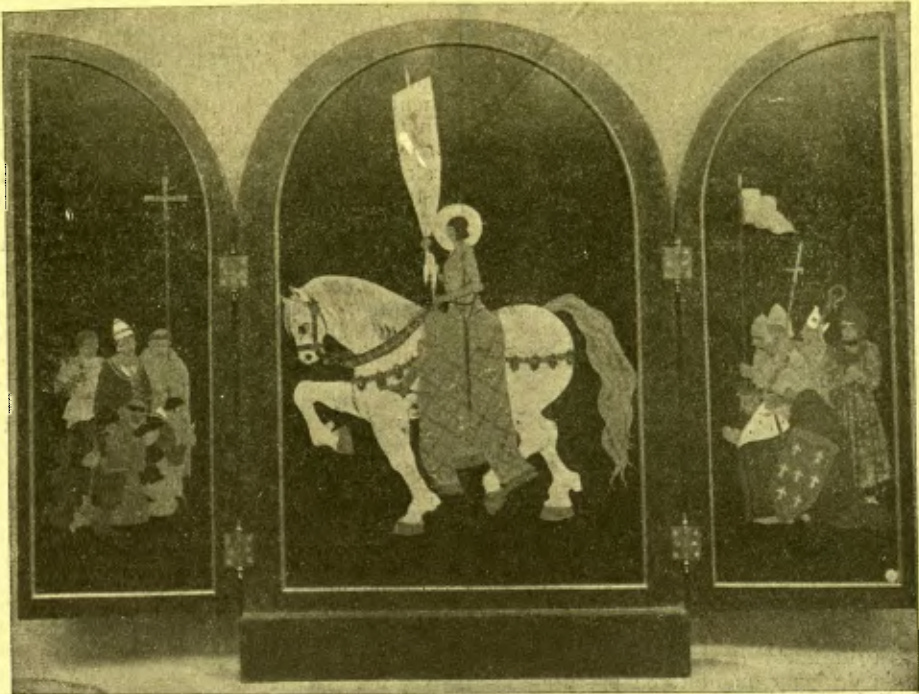
LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions PROJECTOR Sobre els primitius catalans

J. Prim

Josep Prim és un pintor de tantes dots posades al servei de la inquietud i a la contribució de superar-se, que totes les seves exposicions portaran el segell del progrés. En la manifestació que realitzava l'any passat, Prim deixava la porta oberta a mil supo-

mera vista superiors, no és menys cert que aquesta les supera en allò que té de menys tòpic, de menys espectacular i de més concret. En darrer terme, *Santa Maria* encapçalava la part pictòrica que Bosch-Roger ha realitzat en aquells trossos de ciutat romànica sempre ungits pels bàlsams de la humitat i la tradició més noble.

Laca de Francesc Montanyà (vegi's la ressenya d'exposicions de la setmana passada)

sions que ratificava en la que dissabte passat inaugura a la Sala Parés.

Prim, que no és pas pintor d'aquells quadros espontanis que s'elaboren amb una manca absoluta d'ideal de pintor, sinó que, tot al contrari, fa una tasca intel·ligent, res-

J. Prim — La taula i la finestra

ponsable i important, ens ha ofert un nou panorama de les seves facultats, en el qual, jugant-hi els factors essencials del seu esperit, ha vinculat considerables avenços, tècnics, l'aspecte més seriosament impulsat en l'actual exposició.

Continua essent el brillant còpsador del que s'entén per la pintura forta, il·lustrada per un gran vocabulari espiritual que li permet amanyar les obres d'un *cachet* especial, barreja de lírica, de decorativisme i d'estre-nua realitat. Es, doncs, aquest mateix teò-ric personal a què ens ha acostumat al tra-
vés del seu desenvolupament artístic. En la manera de fer, com deiem, Prim ha posat un reforç gràcies a la major unitat regnant. Fa molt més l'efecte que en altres ocasions que el pintor ha obrat amb una directriu única, convençut del saludable resultat d'a-questa determinació.

Són a remarcar, del conjunt, *La taula i la finestra*, obra de frescor estupenda; *Tardor*, que constitueix un dels encerts més notables de l'artista, i la *Noia de l'Acordió*, que sens dubte és de les millors pintures portades a cap per l'expositor de torn a la Sala Parés.

E. Bosch-Roger

En l'exposició fa pocs dies inaugurada per Emili Bosch-Roger a la Pinacoteca hi ha tres centres de gravetat al voltant dels quals voltan una sèrie de satèl·lits, possessors d'un valor de reflex, valor d'introducció a la immillorable qualitat determinada per aque-
lles tres teles, *La Plaça de Catalunya*, *El Club* i *Santa Maria*. Si bé en les ciutats com a peces de complement Bosch-Roger no es mostra amb l'exuberància a què ens té acos-tumats i facilita la presentació d'un nou factor en ell, la mobilització de la gràcia (teles de Palamós), en les assenyalades com a pinyol de la sala el pintor assoleix els mil-lors resultats de la seva vida artística. D'am-bient, color local i atmosfera són perfectes. La vivacitat cromàtica, les arquitectures, la difícil compaginació de l'estètica i la dinàmica en una obra on ha de predominar el sentit de la impressió general i en la qual la qualificació de la bondat es deu al judici de la llambregada que reclama la presència de l'element perpetu i de l'accessorial, hi és expressat amb la magnificència que la mil-lor pintura de Bosch pot crear. *El Club* és el resum dels més excel·lents estudis que el pintor ha executat en el recinte del port; com si diguéssim un muntatge dels sectors més afortunats que hi ha pintat. *La Plaça de Catalunya* pot servir per a capitanejar la falange de les teles urbanes de Bosch. Si bé és cert que n'ha fetes moltes d'altres a pri-

Carme Cortès

La jove pintura de Carme Cortès, en oca-sió de la seva exposició a les Galeries Syra, ha tingut novament l'oportunitat de mostrar això que li és habitual: un progrés formal remarcable. La pintora que en les seves darreres manifestacions ja donava pintura densa i intensa, es trobava sovint amb un escull consistent en la disseminació de va-lors, en una mena de pèrdua de vitamines pictòriques que es devia segurament a la lluita clàssica del no veterà. Carme Cortès, con-duïda per la gran fe i el gran entusias-me, havia precipitat els innumerables fac-tors de l'art en la seva obra incipient i era solament una solució de temps i de con-questa de recerques la que li havia de donar aquest sentit coordinat amb el qual porta a cap la seva obra actual, principalment l'ex-hibida aquests dies.

Es una obra de conjunt important. Sense teles genials ni suspectes. Tot ordenat a un ritme inalterat i en el qual el bon gust i l'ús d'un colorit sensibillíssim tenen una repre-sentació magnífica.

Aquest seguit d'encerts nou-vinguts a la paleta de la pintora es fa més visible que enlloc en les teles de les quals la figura és centre. Carme Cortès ha aglutinat en el re-trat el millor dels seus progressos, realit-zant-lo amb la col·laboració dels indispensa-bles requisits. Fruïja per la semblança, dis-tinció en la composició i disciplina en el color.

Carme Cortès — Retrat

Carme Cortès ha fet extensiu aquest pro-grés en les teles que ha confeccionat el dar-
rer estiu davant un tema tan insistentment explotat pels pintors i pintorets del país i estranger, de Calella de Palafrugell, d'on ha dut obres tan excel·lents com les nume-rades amb els números 6, 7 i 9 del catàleg d'aquesta exposició.

Rovira

Aquest podria ésser el moment de partida de l'expositor de la Sala Busquets. Almenys aquests dies Rovira demostra una tendència i uns resultats millors als que comparteixen amb ell la integritat del catàleg. El paisatge. Cap a ell Rovira condueix un corrent de pro-funditat que no obté en la figura, en la qual, si bé aconsegueix el mèrit de la semblança física, no troba la suficient complementació d'altre ordre. Rovira és més artista de pos-sibilitats trient el nu a les consonàncies que li ofereix el camp ampli, el panorama rural, que no pas cenyit a la ruda exigència de captar esclats morals del model. La seva és una pintura franca, oberta a les sensacions del color i de l'atmosfera, vol la llibertat del fer sense restriccions imperioses. Ope-rant així, Rovira assoleix bells resultats que corresponen, en l'actualitat, a les teles de Cadaqués, representatives màximes del traç d'aquest pintor.

ENRIC F. GUAL

Art taurí

Algun d'aquests senyors francesos que pro-gressen amb l'ideal de muntar *tinglados* i que amb dots de pura simpatia personal arriben a fer fructificar coses tan solemne-ment insípides com exposicions d'art anti-religiós, s'ha llançat damunt un tema tòpic de primer ordre, capaç d'ésser un èxit.

Es tracta d'elevat a categoria l'art taurí gràcies a una exposició que es celebrarà a Toulouse i que consistirà en un aplec, segu-rament irresponsable, d'obres inspirades en la festa tradicional. La primera notícia que ens arriba fa posar en guàrdia. Va organit-zada per una penya taurina. Si és que la mentalitat d'aquests monstruosos personat-ges erigits en entitat al voltant de la glòria d'un home que es juga la pell cada dia té punts de contacte amb les que viuen en pisos sòrdids del nostre país, no valdria la pena ni de parlar-ne. Si ho fem és perquè aquella primera notícia esmentada ve acom-panyada del nom d'algun dels futurs colla-boradors, nom que bé val la pena de trans-criure tot i el pessimisme aliatge a què se'ls sotmet. Goya i Henri Jo. I més de cinquanta obres que han de venir d'Espanya corres-ponents a Manolo, Ruano Llopis, Domingo, i la plana major dels cartellistes. La parti-cipació francesa és així mateix caòtica i Des-noyer i Lagar es trobaran al costat de Brayer, Cheval, Oudot, etc.

Marian Andreu

Marian Andreu és un d'aquells emigrats pels quals no cal patir. Al revés de tants d'altres, dels quals percebem queixes amar-gues i el relat de tràgiques situacions, es cuida de compensar aquests darrers amb no-tícies òptimes. La darrera, la compra d'una obra seva efectuada pel Consell General del Sena, que ha escollit poc, bo i a bon preu.

Galeries d'Art

S Y R A

PRESENTS D'ART I QUALITAT
BODES, FESTES ONOMÀTIQUES, BATEIGS, ETC.

CARME CORTÈS (pintura)

J. V. SOLA ANDREU (pintura)

Inauguració dissabte dia 25

Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS

MOBLES
OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

MARQUES = PUIG (pintura)

J. ROVIRA (pintura)

Inauguració dissabte dia 25

Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS

EXPOSICIO I VENDA
D'ANTIGUITATS

I. PRIM (pintura)

Venda de la col·lecció de

M. BOSCH

SALA GASPAR

Consell de Cent, 323
(entre Rambla de Catalunya i Balmes)

MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

I. MENSA = SALAS

(pintura)

Inauguració dissabte dia 25

La Pinacoteca

MARCS I GRAVATS

EXPOSICIO

BOSCH = ROGER

(pintura)

Inauguració dissabte dia 25

Passeig de Gràcia, 34

SALA BARCINO

V. GARCIA SIMÓN
MARCS, GRAVATS, MOTLLURES

M.ª LUISA DAZA

(pintures i dibuixos)

SARABIA (pintura)

Dissabte dia 25

Passeig de Gràcia, 19. Tel. 15677

L'exposició de retaules catalans del se-
gle xv oberta recentment a les Galeries
Valenciano posa ben de manifest un fet
que s'anuncia com a general en totes les
escoles de pintura de l'Edat mitjana, siguin
catalanes, siguin d'altres terres. Aquest fet
és el de la intervenció de mans diverses en

taules del mestre lleidatà; no en té tampoc
el dibuix fi i delicat, el color discret i fi,
com de blancs lleument colorits i diluïts en
una entonació ocre: l'autor d'aquest calvari
s'aparenta més a l'escola dels Vergós, i el
seu feinejar, la seva factura, el seu dibuix
un xic groller són característiques més prò-
pies dels pitjors membres de

«La mort de la Verge», atribuït a Pere Espalargues
(Col·lecció Valenciano)

la pintura d'una mateixa taula. La interven-
ció dels pinzells d'un o de diversos artistes
en l'obra d'un altre es denuncia sovint per
vagues diferències d'estil o de factura, dife-
rències sovint discutibles, no ja per llur
vaga manifestació, sinó perquè en moltes
ocasions els no conformistes poden atribuir-
les no pas a una mà diferent, sinó a una
sola mà, adés eixorrida, adés fatigada; en
tal fragment de l'obra l'estil i la factura
destres i vivaços es poden atribuir a l'entre-
nament joïós d'un dia feliç, mentre que
en tal altre fragment de la mateixa pintura
un estil esmortit i una factura peresosa o
barroera podran ésser conseqüència d'algua-
na contorbació en l'esperit del mateix ar-
tista.

Ara, però, en la sola dotzena de retaulons
d'aquesta memorable exposició es palpa, es
destria inequívocament, diverses vegades, la
intervenció de mans diferents en una ma-
teixa pintura; mans d'artista expert fins
al límit de l'art pictòric d'aquells temps,
mans d'artista extraordinàriament sensible,
les quals intervenen en l'obra d'un artista
inferior, alguna vegada molt distanciat
inferior, altres vegades en l'obra d'un
artista superior.

La taula que representa el *Calvari*, i que
en el nostre article del dia 12 deiem per
error de ploma que pertanyia al retaule
borrassanenc de la *Nativitat*, quan en re-
alitat pertany, segons sembla, al retaule de
Sant Jeroni, del Mestre de la Paheria, és
una peça impressionant des d'aquest punt
de vista de les col·laboracions. Si aquest
Calvari formava efectivament part del re-
taule sudit de Sant Jeroni, cal convenir
que tot ell apar de mà d'un pintor força
distint que el Mestre de la Paheria: no té
d'aquest, ni el refinament, ni aquella sim-
plicitat i timidesa quasi femenines, angle-
sades, que caracteritzen les tres precioses

Ja parlàvem en el sudit ar-
ticle del dia 12 de la possible
intervenció d'un segon mestre
en la pintura de l'escena prin-
cipal del retaule de la *Nati-
vitat*. En aquest cas el col·la-
borador secundari seria en
realitat un mestre força més
important que el propi Borrassà,
l'autor suposat del sudit
retaule, el pintor més actiu o
l'únic autor del retaule, com
suposen els arqueòlegs.

Fins ací la constatació de
les col·laboracions pot trobar-
se en la zona de les vaguetats
crítiques. Encara que, al nos-
tre entendre, aquestes col·la-
boracions suara precisades són
òbvies per a tota persona de
mitjan tracte amb els nostres
primitius de la pintura, creiem
que poden ésser contestades.
En canvi són col·laboracions
d'absoluta evidència, tan bon
punt hom les assenyalava, les
següents, ambdues referents al
plegat dels ropatges, o, millor,
al dibuix dels ropatges.

En l'article nostre del dia 12 parlàvem
d'aquell estil tan pur, tan robust i ampli,
tan graciós i delicat, tan fi i ric de color
que era propi dels millors obradors europeus

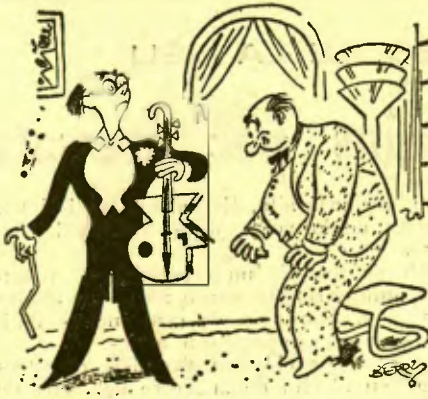

Detall de l'obra d'Espalargues

del segle XIV; estil que, a part del color,
val per a l'escultura i fins per a l'orfèbreria
repujada; estil que els historiadors i arqueò-
legs convenen d'anomenar *internacional*.

JOAN SACS

(Segueix a la pàgina següent)

—Es un violí per a música moderna.
(Candide, París)

EL DOMADOR DE FOQUES
—Una habitació i dos quartos de bany.
(The Passing Show, Londres)

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Sobre els primitius catalans

(Ve de la pàgina anterior)

Doncs bé, aquest estil es caracteritza sobretot per la magnífica manera de representar els plecs dels ropatges: tot és bell i noble en els mestres de l'estil internacional, però amb gradacions de menor a major en una mateixa obra; adés les carnacions, adés la composició, adés el gestícul, o les fesomies, o el color, etc., valen més o menys en una mateixa obra, i no cal dir si en diverses obres de mestres diferents comparades; però el dibuix dels ropatges és en tots ells, sempre, durant el segle XIV, igualment superb: és el segell de l'estil, la marca de l'època, l'assenyalament estilístic d'un moment àlgid de l'art gòtic; és el to de l'art del segle d'or del medievalisme. Aquesta marca d'alta distinció artística perdura en alguns artistes del començ del segle XV, i ara la retrobem, detonant, intrusa, en obres de marcat estil quattrecentista. En aquesta exposició veiem, per exemple en el gran díptic de *Sant Vicenç Ferrer, la Verge i els petits donadors*, un exemple colpidor d'aquesta col·laboració. Exemple colpidor perquè en la seva part principal, en gairebé la totalitat, l'obra és de mà adozzenada i inèxperita; l'estil és marcadament quattrecentista i la factura inepta, particularment en la representació dels ropatges de les figures santes, que són de grandària aproximada al natural. En un extrem de la taula del *Sant Vicenç Ferrer* hi ha, a manera d'evocació, una diminuta imatge del Crist sedent; aquesta i les també petites imatges dels donadors, així com la petita figura del Jesuït en braços de la Verge, totes elles mediocres, amb abillades amb vestidures dibuixades i pintades de mà de mestre dintre el més pur estil internacional trescentista. És evident que en aquesta obra el pintor més actiu, per no dir el principal, no sabia representar els ropatges, particularment verament difícil entre les més difícils de la pintura; i si la pintura de ropatges de grandària natural és difícil, molt més ho és la dels ropatges de petita dimensió. En la pintura d'aquest díptic el pintor que degué figurar com autor nominal de l'obra es veié amb cor de representar els

nants lliçons d'estètica i d'història de l'art...; fins estic per dir que l'historiador de l'espiritualitat de l'home s'hi emocionaria.

En l'exposició de primitius en qüestió hi ha quatre taules d'un desmuntat retaulle de la *Vida de la Verge*, atribuït a un pintor mediocre del segle XV anomenat Pere Espalargues. L'única obra signada d'aquest pintor fins ara coneguda es troba a Amèrica; per l'estil d'aquesta obra s'han pogut atribuir les quatre taules esmentades i altres que representen també episodis de la vida de la Verge, existents al Museu de Mont-

Taula gòtica procedent de l'antic convent de Sant Domingo de Cervera

juic, a aquest Espalargues. Si bé el suposat Pere Espalargues és barroer i inexpert en la totalitat de les seves composicions (d'altra banda arqueològicament valuoses), els seus defectes sobresurten en la dicció dels ropatges, els quals arriben a marejar de tan desfets i falsos com apareixen. Però en un d'aquests retaulons, el que representa la *Dormició de la Verge*, hi ha una figura asseguda a primer terme, a l'esquerra de l'espectador, que us sorprèn per la magistral manera de representar els ropatges. Ja no és la manera àmplia i delicada, olímpica podríem dir, dels ropatges de l'estil internacional, sinó una manera tota moderna, a la Frans Hals, a la manera dels dibuixos de Rembrandt; una meravella d'observació del natural i de decisió, gairebé brutal, en el dibuix: res de la timidesa pròpia dels primitius. I aquests ropatges, que no són cap afegidura posterior a la pintura del quattrecent, ni tenen el més lleu retoc, apareixen, pel contrari, com simplement abocetats, com pintades de primera intenció, i de faïso preparatòria, amb color més líquid que el definitiu, transparentment encara el dibuix dels plecs. Es diria que el pintor no pogué acabar aquest mantell; sols n'acabà curiosament, ara sí que amb tota la precaució i deteniment propis dels pintors primitius, el revers de la roba, els trossos de folre que les giragonses dels plecs posen al descobert. En aquesta ocasió és ben notòria també la intervenció d'un col·laborador molt superior al pintor responsable de la pintura.

El nostre article del n.º 356 parlava de dues taules amb sengles representacions de *Sant Miquel* i *Sant Pau*. Ara hem d'acabar que a desgrat de les barbaques, del llibre Evangeli i del glavi, aquest suposat *Sant Pau* és un *Sant Tomàs*, identificació ben palesa en la inscripció gofrada inclosa en el nimbe testal. La iconografia respon totalment a la del *Sant Pau* de l'art de tot temps i de tot lloc, però la inscripció susdita no té apel·lació, i, per tant, cal suposar que aquesta imatge representa *Sant Tomàs Becket*, el qual, per haver sofert el martiri d'escapament a Canterbury i per haver regit aquesta diòcesi anglesa, és també conegut amb el nom de *Sant Tomàs de Canterbury* o de *Canterbury*, venerat a Catalunya des del segle XIII, almenys, si recordem la pintura mural de l'església de Santa Maria de Terrassa, on es representen dues escenes del martiri d'aquest bisbe santificat.

JOAN SACS

DES DE LES TORRES DE LA SEU

Una excursió per camins poc fressats

(Ve de la pàgina 2)

El primer de tots fou el que ara podem veure al Museu Arqueològic. Vingué de Venècia i fou durant l'any 1576, essent-ne la motivació un intercanvi de fineses; Catalunya obsequià Venècia amb una còpia de les lleis polítiques, civils i marítimes per les quals es regia; Venècia, agraïda, ens féu present de l'esmentat rellotge, que era canviat l'any 1864 pel d'avui i que construí Antoni Billeter, de Barcelona.

Pugem una mica més i ens situem sota la campana de les hores, deu tones de bronze que duen el nom d'Eulàlia, a la qual més amunt fa companyia l'Honorata, sostingudes les dues per un campanaret o minaret de ferro que s'enlaira divuit metres més sobre la coberta de la torre. Més amunt encara arribem a la primera plataforma de ferro, seguim i arribem a la segona ja damunt de la campana dels quarts. A l'altre costat la torre bessona, la de les campanes, nou als finestrals i dues de penjaes de la volta de la coberta, capitanejades per la Tomasa, seguida de la Severa o Seny del Lladre, Firal, Dominical, Prima, Nostra

Dona, Esquella alta, Esquella baixa i Nona, més les de la volta, dites Vedada i Oleguera.

Dalt de tot. És un espectacle de meravella, amb el sol que daura tot el que abasta la mirada. Són prop de cent metres d'altura. Les perspectives són aèries.

Fer i desfer el camí des dels claustres de la Seu al cim de la Torre del Seny de les Hores és una pura delícia. Barcelona, la ciutat, és allí mateix; és més enllà i en perdes els termes: és un diorama immens, vivent i bategant.

La ciutat vista des del Tibidabo o Collcerola és el conjunt teatral, magnífic, durant el dia; l'espectacle fantasmagòric, durant la nit; Montjuïc, la realitat, el detall a tocar amb la mà.

El panorama de la ciutat des de dalt del campanaret de la Seu, és únic. És la mateixa ciutat mirant-se en la glòria del seu present, clavats els peus en el Mont Tàber que la infantia i que conserva les relíquies més antigues del seu passat.

PERE CASALS

(Fotos X. Casals)

LA MUSICA

ELS CONCERTS

Quartet Gertler

Seguint el seu propòsit d'anar-nos presentant les agrupacions de Música de Cambra més destacades d'Europa, l'associació d'Audicions Intimes ha organitzat la setmana darrera dos remarcables concerts a càrrec del Quartet Gertler de Brusselles. Componen aquesta entitat elements de dues procedències: hi ha dos instrumentistes hongaresos: el primer violí, Gertler, i el viola, Revesz, i dos de belgues: el segon violí, De Groote, i el violoncellista, Louon (i encara aquests fan l'efecte d'ésser, l'un flamenc i l'altre waló); però entre aquests quatre homes hi ha un denominador comú, la juvenesa — cap d'ells no passa dels trenta anys — i una comuna intenció artística. Constitueixen, i fa l'efecte que cada dia ho seran més, un quartet del gènere «brillant»: cadascun d'ells és un excel·lent virtuós, i llur ajust és perfecte; però potser tots plegats exageren una mica la part de l'entusiasme i del lluitament. En les obres clàssiques, el resultat d'aquesta tendència es fa sensible sobretot perquè acceleren els temps; en les obres modernes, es manifesta principalment en la manca de matisos i d'aveglutament de la sonoritat. Ara, aquests defectes no desvirtuen, ni de molt, la bona impressió del conjunt, i aquests dos concerts no deixen pas d'ésser, per aquest motiu, dos dels millors que d'aquest gènere hàgim sentit aquesta temporada.

Els programes, per altra banda, eren esollits amb molt d'èncert entre les obres més representatives de l'estil clàssic — *Quartets* op. 77, n.º 2 en fa major, de Haydn, en do major K. 465 de Mozart, i en do major, op. 59, n.º 3 de Beethoven —, i de la producció moderna — *Quartet en sol*, opus 10, de Debussy, *Primer Quartet* de Béla Bartók, i *Segon Quartet* de Darius Milhaud. Llàstima que no hi hagués estat representat el romanticisme, per exemple amb el bellíssim *Quartet en la menor* de Schubert, o amb un de Schumann, tal com havia estat anunciat!

Dels quartets clàssics, va destacar sobretot la interpretació del de Haydn, potser també el millor de tots. En canvi el de Mozart, que figurava en el programa del segon concert, va sofrir massa d'aquell virtuosisme de què parlàvem abans: l'*Andante* i l'*Allegro* (darrer temps) van ésser els més sacrificats. Quant al de Beethoven, per al meu gust el menys «pur» dels tres, tot i les seves innegables belleses, fou executat brillantment, sobretot el *Final*, però sense excessos. Pel que fa als moderns, cal destacar tot seguit la supremacia del de Béla Bartók, segurament un dels millors que s'hagin compost dintre el seu estil. És una obra densa, de temes bellíssims, als quals no és estranya la inspiració popular, treballats amb una tècnica que només d'orella ja s'endevina formidable. Potser per això mateix cal una atenció molt sostinguda per a apreciar-lo degudament sense abandonar-se a la simple voluptat d'assaborir les seves àcides harmonies atonals. Com sigui, és un quartet que caldrà incloure més sovint en els programes. Els artistes del Quartet Gertler l'interpretaren amb tot l'entusiasme, i em penso que van aconseguir comunicar-lo a llurs oients. Al costat d'aquesta obra, les de Debussy i Milhaud resulten un xic pàl·lides; a més, l'estil de la segona, pertanyent a una etapa ja bastant antiga de la producció del seu autor (1914-15), recorda força el de la primera: són aquelles mateixes successions d'acord de sèptimes i novenes, aquell mateix ambient d'aquàrium tan agradable, i al cap i a la fi, aquella mateixa manca de transcendència. I encara hi ha gent que les discuteix i les troba dissonants!

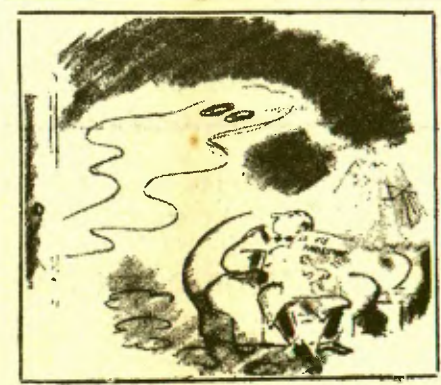
En resum, esperem que aquesta no serà la darrera vegada que sentim aquests artistes, i encara més, esperem que llur actuació hagi servit per a familiaritzar més els nostres filharmònics amb obres contemporànies, sobretot amb aquelles que, com el *Quartet* de Bartók, harmonitzen tan plenament llur modernitat amb la bellesa eterna.

J. PETIT

cuando el dolor le atenaza

Si usted sufre de dolor, es que los cristales de ácido úrico sin oxidar se han incrustado en sus tendones, músculos y articulaciones. Debe V. disolverlos y eliminarlos tomando con regularidad el Urodonal que al provocar un enérgico drenaje de los ácidos de la sangre, destruye las acumulaciones de residuos tóxicos poniendo fin a todos los dolores y molestias de origen reumático.

URODONAL
cura el reuma
porque disuelve el ácido úrico

—M'havíeu fet por. Em creia que era la meua dona!

(1,000 New Jokes)

Al teatre del Liceu

L'empresa del nostre teatre d'òpera compon els seus programes segons un criteri tant eclèctic, que nosaltres, que a més d'amants de l'òpera ho som de la democràcia, no ens podem estar d'elogiar-lo fervorosament. En efecte, hom diria que abans d'ultimar els compromisos de la temporada, el senyor Mestres ha consultat l'opinió de tots els barcelonins que van al Liceu i que, sen-

«La música de Wagner troba a l'últim l'orquestra que li cal» (dibuix de Cham al «Charivari» del temps de les lluites en pro i en contra de Wagner)

se altra limitació que la de no moure's d'un pla de bona qualitat, ha procurat donar satisfacció a tots els gustos en la mesura exacta en què haurien estat representats en aquesta mena de plebiscit: és a dir que, almenys ací, sembla que hagi triomfat el sistema de la representació proporcional que tants obstacles troba en altres ordres.

Per això després d'haver acontentat els amants del *bel canto* i d'haver satisfet encara que molt estrictament els desigs dels qui volem que l'òpera catalana no sigui negligida, sense haver oblidat tampoc els aficionats a l'òpera russa, ara, des de fa dues o tres setmanes, ha iniciat una altra mena de representacions. Primerament hi ha hagut la breu actuació de la companyia txeca, amb la *Núvia Venuda* de Smetana i el *Jacobin* de Dvorak; després, ha arribat Mozart, amb *Cosí fan tutte*; Wagner, amb les dues primeres obres de la Tetralogia, *L'Or del Rin* i *La Walkiria*, que han d'anar seguides, aquesta mateixa setmana, de *Sigfrid* i el *Capvespre*, mentre la sèrie Mozart continua amb *El rapte del serrall*.

El cinema i l'art pictòric

(Ve de la pàgina 4)

La influència més gran del cinema sobre la pintura ha estat de despendre-la de l'anèdota, despullar-la de la literatura que li feia nosa. Per la seva banda, ha tingut la pintura una influència sobre el cinema?

El cinema s'emparenta més amb la música i l'art dramàtic que amb les arts plàstiques. Charlie Chaplin aconsella als postors en escena que es malfini de les belles fotografies, i té raó. Un realitzador que concedeix massa importància a la composició de les seves imatges, a les llums d'aquestes, perd de vista el fi essencial del cinema, que és emocionar pel ritme i pel drama.

No és menys veritat, però, que els més grans postors en escena no poden bandejar les reminiscències pictòriques que els vénen a l'esperit davant certes escenes, sobretot quan es tracta de reconstruccions del passat. Aleshores, l'esperit se'n va gairebé inconscientment cap a les obres dels mestres que ens han llegat el record visual de llur època. I sovint s'imposa la comparació entre tal imatge d'un film i tal quadre. Però encara cal tenir en compte, ací, els efectes de l'atzar. El postor en escena sovint s'ha acontentat de manllevar a la pintura indicacions de detalls, com el decorador i el figurinista s'han documentat en els museus abans d'enllestir les maquetes.

No són dels que retrobin en *La Kermesse heroica*, de Jacques Feyder, l'ànima dels grans mestres flamencs i holandesos. Per més que busqui, només hi trobo l'ànima de Feyder, i això basta ben bé a la meua felicitat. És clar que Feyder ha d'haver interrogat llargament Rubens, Franz Hals, Vermeer, Teniers, Steen i Peter de Hooch durant la preparació del seu film. Hi ha des-

de l'actuació de la companyia txeca encara no n'havíem parlat, i cal fer-ho. Cal elogiar sense reserves el mestre Karel Nedbal, que és un excel·lent director, i els cantants, sobretot la senyora Maria Rajdl i la senyora Horakowa, i els senyors Floegl, Konstantin i Linka, tots els quals actuaren en *Jacobin*, l'única de les òperes txeques que ens va ésser possible veure, no solament com a bons cantants, sinó també com a actrius i actors distingits. Cal encara fer notar el valor d'aquesta òpera de Dvorak, tan ponderada en els seus elements sentimentals i pintorescos, tan noble de melodia, en tot moment i tan encertadament orquestrada. Per als que no coneixíem de Dvorak altra òpera que *Russalka*, que havia estat donada al Liceu ara fa deu o dotze anys, *Jacobin* va ésser la revelació de la veritable personalitat operística de l'autor.

I ara cal parlar de Wagner; aquesta vegada, gràcies a Déu, per dir en primer lloc que fins ací, la presentació de les seves obres més difícils de muntar s'ha fet amb tota la dignitat possible, gràcies a l'acurada direcció escènica de Georges Pauly. I per dir també que el mestre Elmendorff i els artistes que canten a les seves ordres, tots absolutament, des de les primeres parts fins a la darrera de les Walkiries, estan en tot moment a tota l'altura que exigeix llur comesa. I en fi, per dir una vegada més que, malgrat totes les teories wagnerianes, l'obra de Wagner es segueix mantenint en tota la seva magnífica esplendor, perquè, felicitment, per damunt de la seva complicada concepció del drama musical, Wagner era un gran músic d'instint, un creador de melodies, de ritmes i d'harmonies, i el seu sistema no fou sinó un pretext per a desenvolupar aquestes facultats.

Per acabar, voldria fer ressaltar ara el contrast entre la densitat de les òperes wagnerianes, on ni un moment no és negligit, per a insistir sobre les intencions de l'autor, on ni un mot no és dit sense que el subratlli un *leitmotiv*, amb la puresa absoluta, incomparable, dels recitatius i de les àries, els duos i els conjunts de *Cosí fan tutte*. Ací no hi ha ni un artifici de mala llei, ni una ombra d'allò que, en sentit pejoratiu, anomenem literatura: el valor expressiu ve tot de la música sola, de l'exquisidesa de la melodia i de la perfecció del contrapunt. Per això escato de recordar aquella anèdota que no fa gaires dies retreia Sacha Guity: Preguntaven a Rossini quin era, en opinió seva, el més gran dels músics. «Beethoven» — responia. «I Mozart, doncs, mestre?» — li feien. «Ah! Mozart! Mozart és l'únic.»

J. P.

cobert els mil detalls que autèntiquen l'atmosfera del seu film. Fins els ha manllevat una certa lluminositat. Però no ha cercat pas d'animar les teles de Brueghel, i quan ens mostra els regidors reunits a Ca la Ciutat, es veu que no pretén pas fer Rembrandt.

De la influència de la pintura sobre el cinema, *El Gabinet del Dr. Caligari* n'és un exemple; és l'escola cubista i expressionista la qui inspira les imatges de Robert Wiene, mentre que Josef von Sternberg, que és pintor, es recorda de les gàrgoles medievals en *L'Emperadriu Roja*, dels brumosos clarsobscurs impressionistes en *Els Damats de l'Oceà*, i d'un cert cantó, morbíd, de la jove pintura alemanya.

Es també la pintura moderna qui influeixia Pabst en *L'Opéra de Quat'sous*, mentre que Abel Gance pensa, realitzant el seu *Napoleó*, en Meissonnier i Détaillé.

Es podrien fer altres acostaments, per exemple, descobrir que Cecil B. De Mille ha pres lliçons dels pintors d'història del Segon Imperi, i que deu haver contemplat llargament, al Louvre, el quadre de Guérin que ens mostra Eneas contant a Dido (que fa cara d'avorrir-se d'allò més) les desgràcies de Troia, o aquell altre en què es veu Hipòlit, acusat per Fedra, defensar-se davant Teseu; segurament són aquestes les fonts plàstiques d'on han sortit *El Signe de la Creu*, *Cleopatra* i *Les Croades*.

En resum, el cinema pot passar-se d'influències i els millors postors en escena són els que, en comptes de mirar-se els quadros, observen la vida.

JEAN VIDAL

(Copyright Opera Mundi)

—A casa, per passejar els diumenges, tenim un auto.
—Doncs a casa tenim un tren.

(Vendémiaire, París)

La senyora baronessa grassa. — Queda un sol esglaió, Patrici?

(Tit Bits)